

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

Załącznik

do Uchwały Nr.....

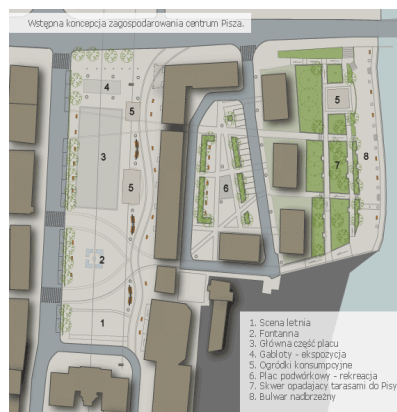
Rady Miejskiej w Pisz

z dnia ..... 2009 roku

Urząd Miejski w Pisz

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA PISZ

Pisz 2009

Spis treści

Spis treści	2
Wprowadzenie.....	4
I. Informacje podstawowe – streszczenie	12
II. Charakterystyka obecnej sytuacji w gminie –diagnoza sytuacji przestrzenno-społeczno- gospodarczej.....	13
1.1. Zagospodarowanie przestrzenne	13
1.1.1. Zabytki na terenie Miasta Pisz	13
1.1.2. Uwarunkowania ochrony środowiska	15
1.1.3. Struktura własności	16
1.1.4. Infrastruktura techniczna.....	16
1.1.5. Identyfikacja problemów.....	19
1.2. Gospodarka.....	20
1.2.1. Identyfikacja problemów.....	24
1.3. Sfera społeczna.....	25
1.3.1. Identyfikacja problemów.....	37
1.4. Sfera mieszkaniowa.....	38
1.5. Analiza SWOT – identyfikacja mocnych, słabych stron.	40
II. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno - społeczno - gospodarczego miasta i regionu	45
III. Założenia programu rewitalizacji.....	48
3.1. Podokres programowania	48
3.2. Delimitacja obszarów priorytetowych i zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru	49
OBSZAR A	51
OBSZAR B	55
OBSZAR C	57
3.3. Projekty realizacyjne	58
3.4. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć	58
IV. Wskaźniki dla poszczególnych kryteriów.....	59
V. Plan działań rewitalizacyjnych na terenie miasta Pisz	61
5.1. Plan działań przestrzennych (techniczno-materiałnych) w latach 2008-2015	62
5.2. Plan działań gospodarczych w latach 2008-2015.....	65
5.3. Plan działań społecznych w latach 2008-2015.....	65
VI. Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2007-2015.....	66
VII. System wdrażania - wybór prawnej formy zarządzającego programem	74
VIII. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej.....	75
IX. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	79
Definicje przydatne potencjalnym beneficjentom w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych.....	80

Opracowanie:

INPLUS Sp. z o.o.

10 – 686 Olsztyn ul. Wilczyńskiego 25E/216

Tel. +48 89 523 73 80, +48 89 541 42 17, Fax. +48 89 522 29 52

E-mail: biuro@inplus.pl

www.inplus.pl

Wprowadzenie

Rewitalizacja - oznacza proces zmian przestrzennych, technicznych, społecznych i gospodarczych podjętych w interesie publicznym, których celem jest wyprowadzenie obszaru z sytuacji kryzysowej, przywrócenie mu dawnych funkcji oraz stworzenie warunków do jego dalszego rozwoju z wykorzystaniem jego cech endogenicznych.

Program rewitalizacji - oznacza opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę wieloletni program działań w sferze przestrzeni, urządzeń technicznych, społeczeństwa i gospodarki zmierzający do wyprowadzenia obszaru z sytuacji kryzysowej oraz stworzenie warunków do dalszego rozwoju obszaru.

Celem Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Pisz jest podniesienie jakości życia mieszkańców oraz podniesienie konkurencyjności zarówno Miasta, jak i Gminy w oparciu o działania sprzyjające długofalowemu rozwojowi gospodarczemu i społecznemu. Stanowi on również niezbędny instrument do ubiegania się o pomoc finansową z Unii Europejskiej. Sporządzenie tego programu było dotychczas warunkiem niezbędnym do ubiegania się o środki w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego – (ZPORR). Narodowy Plan Rozwoju (NPR) stanowił podstawę programowania pomocy unijnej w latach 2004-2006. Na lata 2007-2013 dla perspektywy finansowej NPR zostanie zastąpiony przez Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (Narodową Strategię Spójności). Narodowa Strategia Spójności (NSS) jest dokumentem strategicznym określającym priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS),
- Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–2013.

Podstawowym celem strategicznym NSS jest stworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz podwyższenie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski.

Zakłada się także realizację celów szczegółowych tj.:

- tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego;
- wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego;
- podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w tym szczególnie sektora usług;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów;
- wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej;
- rozwój obszarów wiejskich.

NSS będzie realizowana przy pomocy Programów Operacyjnych (PO) oraz Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO):

- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO);
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej;
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko;
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki;
- Program Operacyjny Konkurencyjna Gospodarka;
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej;
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna.

Program będzie współfinansowany z krajowych środków publicznych tj.:

- 1) środków budżetu państwa, uruchamianych dla dysponentów budżetowych przez Ministra Finansów;
- 2) środków jednostek samorządu terytorialnego;
- 3) innych środków publicznych

Na realizację Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia w latach 2007-2013 przewiduje się 74,6 mld euro, z czego wkład publiczny będzie stanowił 69,3 mld euro. Z tej sumy wielkość alokacji środków wspólnotowych wyniesie 59,5 mld euro (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Funduszu Spójności), a publiczny wkład krajowy w projekty współfinansowane ze źródeł budżetu Wspólnoty będzie stanowił ok. 9,8 mld euro.

Szczegółowy podział funduszy strukturalnych w Polsce w układzie poszczególnych programów operacyjnych kształtuje się w następujący sposób:

- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – 26,8% całości środków (ok. 15,9 mld euro),
- PO Rozwój Polski Wschodniej – 3,6% całości środków (ok. 2,2 mld euro),
- Programy operacyjne europejskiej współpracy terytorialnej – 1% całości środków (ok. 0,6 mld euro),
- PO Infrastruktura i środowisko – 35,7% całości środków (ok. 21,3 mld euro),
- PO Innowacyjna gospodarka – 11,7% całości środków (7 mld euro),
- PO Kapitał ludzki – 13,7% całości środków (8,1 mld euro),
- PO Pomoc techniczna - 0,4% całości środków (0,2 mld euro).

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury w rozdziale 5 przedstawia osie priorytetowe i działania. W podrozdziale 5.4. „*Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast*”, którego celem jest: „*Wzmocnienie miast o wysokim potencjale jako atrakcyjnych centrów przedsiębiorczości, usług i zamieszkiwania*”. Działania skierowane będą na wyeliminowanie przyczyn i skutków degradacji obszarów oraz ich ożywienie. Polegać będą na kompleksowych działaniach technicznych, społecznych i ekonomicznych mających na celu przywrócenie dawnej świetności oraz zapewnienie rozwoju obszarów miejskich. Istotną zmianą w jest możliwość finansowania obszarów mieszkalnych poprzez kategorię interwencji „*Infrastruktura mieszkalnictwa*”, w ramach której o dofinansowanie swoich projektów mogą ubiegać się spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe. W ramach tego działania wspierane będą projekty związane

z modernizacją i remontami wspólnych części budynków wielorodzinnych, zrealizowanych w przestarzałych technologiach przemysłowych, zwłaszcza z wielkiej płyty.

Pozostaje, również działanie „*Restrukturyzacja terenów powojkowych i poprzemysłowych*”. W ramach tego działania wspierane będą projekty zwiększające atrakcyjność gospodarczą i inwestycyjną tych terenów, dotyczące ich zagospodarowania i prowadzenia nowych funkcji gospodarczych i społecznych. Dofinansowanie obejmie przygotowanie istniejących obiektów na potrzeby działalności gospodarczej lub społecznej poprzez modernizację i adaptację zabudowy oraz budowę nowych obiektów, niezbędnych dla kompleksowości przedsięwzięcia.

Obszary poddawane rewitalizacji muszą zostać wyznaczone przez samorząd gminny w Lokalnym Programie Rewitalizacji.

W ramach realizacji celu szczegółowego wspierane będą projekty wynikające z Lokalnych Programów Rewitalizacji. Dokonując wyboru granicy rewitalizowanego obszaru należy wziąć pod uwagę występowanie na wnioskowanym terenie łącznie, co najmniej dwóch wymienionych kryteriów:

- wysoki poziom bezrobocia mieszkańców;
- wysoki poziom ubóstwa;
- wysoki poziom przestępczości;
- niski poziom wykształcenia mieszkańców;
- wysoki poziom degradacji technicznej infrastruktury i budynków;
- wysoki poziom zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

Spodziewane rezultaty:

- Stworzenie przestrzennych warunków jakościowego rozwoju miast,
- Zmniejszenie różnicowań w rozwoju i jakości życia mieszkańców w poszczególnych obszarach miasta,
- Stymulowanie rozwoju gospodarczego obszarów miejskich i podmiejskich,

- Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego,
- Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa,
- Poprawa estetyki przestrzeni publicznych,
- Ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko,
- Zwiększenie atrakcyjności terenów publicznych,
- Zagospodarowanie opuszczonych terenów.

Rodzaje potencjalnych beneficjentów:

- Jednostki samorządu terytorialnego oraz działające w ich imieniu jednostki organizacyjne,
- Związki, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
- Podmioty wybrane w wyniku postępowania przeprowadzonego na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych, wykonujące usługi użyteczności publicznej na podstawie umowy z jednostką samorządu terytorialnego pod warunkiem przestrzegania zasad pomocy publicznej określonych w odrębnych przepisach,
- Organizacje pozarządowe nie działające dla zysku, stowarzyszenia, fundacje
- Szkoły wyższe,
- Spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe,
- Jednostki budżetowe, zakłady budżetowe i gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych, jednostki samorządu terytorialnego,
- Podmioty działające w oparciu o umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym,
- Porozumienia podmiotów wymienionych powyżej,
- Organy administracji rządowej w województwie,
- Jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych (np. Policja, Straż Pożarna).

Granice obszarów zostały wyznaczone na podstawie krytycznej analizy wyników badań i analiz przeprowadzonych dla potrzeb przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Pisz. Dokonując tego wyboru wzięto pod uwagę poziom bezrobocia, ubóstwa oraz trudne warunki mieszkaniowe, przestępczość, wykształcenie mieszkańców, ich przedsiębiorczość, degradację infrastruktury technicznej i budynków, zanieczyszczenie środowiska naturalnego.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz dotyczy obszarów znajdujących się na terenie Miasta Pisz. Przy jego przygotowaniu zaangażowani byli lokalni przedstawiciele wszystkich podmiotów z terenu gminy, którzy chcą i będą korzystać ze środków strukturalnych m.in. przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, innych podmiotów publicznych, a także przedstawiciele największych zakładów pracy z terenu gminy, przedstawiciele wspólnot mieszkaniowych oraz partnerzy gospodarczy.

Zidentyfikowanie zadań Lokalnego Programu Rewitalizacji następuje w wyniku przeprowadzenia diagnozy stanu istniejącego terenu objętego programem. Określone w ten sposób potrzeby będą stanowiły podstawę do przyjęcia kierunków rewitalizacji.

Narzędziem podstawowym służącym realizacji przyjętych działań w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Pisz są środki z Funduszy UE rozdysponowywane w ramach różnych programów pomocowych.

Projekty objęte programem powinny uwzględnić:

- tworzenie warunków lokalnych i infrastruktury dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej, w tym dla podniesienia kwalifikacji mieszkańców terenów zagrożonych. Szczególnie istotne będą projekty mające znaczenie dla rozwoju gospodarczego;
- zagospodarowanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem;
- renowację zabudowy budynków w tym obiektów infrastruktury społecznej;
- renowację budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym;
- poprawę ruchu kołowego, pieszego i estetyki przestrzeni publicznej;

- przebudowę i/lub remonty publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych;
- tworzenie stref bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości.

Dotacje przyznawane będą w wyniku konkursów projektów, decydować będzie punktacja przyznawana wg kryteriów merytorycznych, z których najważniejsze to:

- wpływ projektów na poprawę warunków ekonomicznych i atrakcyjność inwestycyjną danego obszaru oraz tworzenie miejsc pracy;
- trwałość projektu i jego wykonalność instytucjonalna;
- komplementarność z działaniami realizowanymi dla osób chcących podnieść kwalifikacje, zagrożonych utratą zatrudnienia lub wykluczeniem społecznym;
- komplementarność z projektami przygotowanymi w ramach SPO „Rozwój zasobów ludzkich” oraz EQUAL i innymi dotyczącymi oddziaływania na sferę gospodarczą i społeczną.

Programy rewitalizacji obszarów miejskich realizowane przez Unię Europejską pozwoliły wyodrębnić szereg zasad, metodologii opracowywania i wdrażania strategii rewitalizacji obszarów miejskich. Na metodologię Lokalnego Programu Rewitalizacji składa się:

- Analiza – opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji musi opierać się o kompleksową i szczegółową analizę obszaru rewitalizacji. Problemy związane z degradacją obszarów miejskich podlegają badaniu oraz rozpoznaniu wzajemnych relacji między nimi. Wykonanie analizy SWOT pomaga w identyfikacji problemów i znalezieniu najlepszych rozwiązań. Kluczowym elementem analizy jest założenie, że złożone i powiązane ze sobą problemy wymagają zastosowania zintegrowanych i kompleksowych rozwiązań.
- Wizja – etap wstępny, analityczny powinien doprowadzić do sformułowania wizji rewitalizowanych obszarów. Wizja powinna zakładać najbardziej efektywne wykorzystanie lokalnych zasobów – ekonomicznych, ludzkich, historycznych, kulturowych i naturalnych.

- Strategia – jest opracowywana w celu realizacji wizji. Powinna być zintegrowana, czyli nakierowana na zrównoważony rozwój infrastrukturalny, społeczny, ekonomiczny i środowiskowy. Ważne jest, aby w strategii wskazać konkretne cele cząstkowe, służące stopniowej realizacji ustalonych celów ogólnych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. W strategii konieczne jest wzięcie pod uwagę poszkodowanych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznemu. Zakłada się długoterminowość strategii, m.in. ze względu na konieczność zgromadzenia koniecznych środków finansowych, nabycia gruntów i stworzenia nowych partnerskich struktur służących wdrażaniu. Istotną kwestią jest stałe monitorowanie i dostosowywanie strategii.
- Struktura – opracowywana jest w celu wdrażania strategii i powinna być kierowana przez władze lokalne. Należy stworzyć partnerstwo instytucji, organizacji, a także sektora prywatnego i społeczności lokalnej. Kluczową sprawą jest określenie zakresu odpowiedzialności poszczególnych partnerów procesu wdrażania.

Według Komisji Europejskiej programy rewitalizacji powinny wspierać podejście opierające się o zasady zrównoważonego rozwoju przez cztery priorytety:

- Poprawę koniunktury gospodarczej;
- Promowanie równych szans, integrację społecznej i rehabilitację najsłabszych obszarów miejskich;
- Ochronę i poprawę środowiska miejskiego;
- Dobre zarządzanie miastem oparte na udziale mieszkańców w tworzeniu i wdrażaniu projektów.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz stanowi kompleksowy dokument.

Lokalny Program Rewitalizacji opracowany został przez firmę INPLUS z Olsztyna.

I. Informacje podstawowe – streszczenie

- Tytuł: Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz.
- Czas obowiązywania Programu Rewitalizacji: lata 2008-2015.
- Lokalizacja: Miasto Pisz, województwo warmińsko-mazurskie.
- Obszar: 10km².
- Liczba mieszkańców: 19393.
- Operator Programu: Gmina Pisz.
- Partnerzy: Beneficjenci przewidziani do możliwości finansowania inwestycji w ramach projektów rewitalizacyjnych.
- Cele programu: zainicjowanie przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych w celu wyprowadzenia wyznaczonych obszarów kryzysowych, poprzez nadanie im nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do ich rozwoju, w podziale na sfery przestrzenne i społeczno-gospodarcze.

II. Charakterystyka obecnej sytuacji w gminie –diagnoza sytuacji przestrzenno-społeczno-gospodarczej

1.1. Zagospodarowanie przestrzenne

1.1.1. Zabytki na terenie Miasta Pisz

Na terenie gminy i miasta Pisz zachowało się niewiele obiektów zabytkowych. Poniższa tabela zawiera wykaz obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej.

Wykaz obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej

<i>Nazwa obiektu</i>	<i>Miejscowość</i>	<i>Stan techniczny</i>	<i>Właściciel</i>
Park dworski	Borki	zdeastowany	Skarb Państwa ANR
Cmentarz ewangelicki	Imionek	zdeastowany	Gmina Pisz
Kościół murowany (obecnie parafia rzymsko-katolicka p.w. Św. Piotra i Pawła)	Jeże	Dobry	Parafia rzym-kat
Cmentarz wojskowy z I wojny światowej	Jeże	dostateczny	Gmina Pisz
Kościół ewangelicki murowany (obecnie parafia rzymsko-katolicka p.w. MB Gietrzwałdzkiej)	Kociołek Szlachecki	Dobry	Parafia rzym-kat
Park dworski	Kociołek Szlachecki	dostateczny	Skarb Państwa ANR
Park dworski	Łupki	dostateczny	Skarb Państwa
Układ Urbanistyczny XV-XVII w.	Pisz	Zły	
Kościół ewangelicki murowany – koniec XVII w. - przebudowany (obecnie parafia rzymsko-katolicka p.w. Św. Jana Chrzciciela)	Pisz	Dobry	Parafia rzym-kat

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

Dom przy ul. Daszyńskiego nr 6, murowany, XIX w.	Pisz	Dobry	Własność prywatna
Dom przy ul. Rybackiej nr 8, murowany, XVIII/XIX w.	Pisz	Dobry	Gmina Pisz
Nieczynny cmentarz komunalny przy ul. Dworcowej, XIX w.	Pisz	Zły	Gmina Pisz
Cmentarz ewangelicki, XIX w.	Pogonie Średnie	Zły	Gmina Pisz
Cmentarz wojskowy z I wojny światowej	Snopki	dostateczny	Gmina Pisz
Cmentarz ewangelicki, XIX w.	Stare uściany	dostateczny	Gmina Pisz
Kościół ewangelicki murowany (obecnie parafia rzymsko-katolicka p.w. MB Częstochowskiej)	Turośl	Dobry	Parafia rzym-kat
Cmentarz ewangelicki, XIXw.	Wiartel	Zły	Gmina Pisz

Źródło: „Plan rozwoju lokalnego dla gminy i miasta Pisz”.

Poza obiektami objętymi ochroną konserwatorską do ważniejszych składników materialnego dziedzictwa kulturowego, o znaczeniu lokalnym, zaliczane są następujące obiekty:

- przykłady dawnego budownictwa miejskiego (kamienica z XIX w. przy ul. Lipowej 5 i 22, przy ul. Rybackiej 8 i rynek – Plac Daszyńskiego),
- przykłady tradycyjnego budownictwa wiejskiego: Karwik, Zdory – kilka chałup drewnianych.
- park i zabudowania dworskie z XIX w. w Kociołku Szlacheckim,
- dobrze zachowane elementy układów urbanistycznych,
- pozostałości obiektów militarnych i fortyfikacji,
- resztki „Fort Lyck” – Czarci Ostrów,
- fragmenty murów i resztki piwnic zamku krzyżackiego w Pisz,
- zespół bunkrów nad jeziorem Jegocin,
- bunkier przy ul. Orzyskiej,

- umocnienia w Jeżach,
- stanowiska archeologiczne,
- przykłady dawnego budownictwa przemysłowego i sztuki inżynierskiej (śluzą, wiatrak holenderski, wieża ciśnień),
- cmentarze.

1.1.2. Uwarunkowania ochrony środowiska

Obszary chronionego krajobrazu zajmują 50% powierzchni całej gminy. Największym obszarem chronionego krajobrazu jest “Puszcza i Jeziora Piskie”, tj. obszar utworzony na mocy rozporządzenia Wojewody Suwalskiego dnia 2 maja 1991 roku. Obszar chronionego krajobrazu tworzą także otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego utworzone rozporządzeniem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 14 kwietnia 2003 roku.

Do terenów nie objętych zasięgiem obszaru chronionego krajobrazu należą:

- teren miasta Pisz oraz tereny o stosunkowo intensywnej gospodarce rolnej na południowo wschodnich obrzeżach gminy,
- fragment Puszczy Piskiej o dominującej funkcji produkcyjnej, pomiędzy Pisą, Pogobie Średnim i Zdunowem, na zachód od Pogobia Średniego i Zdunowa oraz na południe od jeziora Nidzkiego,
- tereny Mazurskiego Parku Krajobrazowego.

Na obszarze tym zakazuje się:

- lokalizowania nowych obiektów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska,
- lokalizacji budownictwa lotniskowego poza miejscami wyznaczonymi,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnoblotnych,
- wylewania gnojowicy z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów,
- utrzymywania otwartych rowów i zbiorników ściekowych,

- organizowania rajdów motorowych i samochodowych,
- umyślnego, zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych, tarlisk i złożonej ikry, ptasich gniazd oraz wybierania jaj,
- wypalania roślinności,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym.

$\frac{3}{4}$ Gminy Pisz wchodzi w skład terenów objętych ochroną poprzez projekt „Natura 2000”. Projekt „Natura 2000” jest projektem ogólnoeuropejskim, obejmującym kraje Unii Europejskiej. Celem tego projektu jest optymalne działanie w kierunku zachowania ginącej przyrody Europy. Metoda działania to klasyczna ochrona obszarowa i gatunkowa.

W 2003 roku nakłady inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska wynosiły:

- gospodarka ściekowa – 677 tys. zł.
- ochrona powietrza – 5706,6 tys. zł.

1.1.3. Struktura własności

Wszyscy beneficjenci, których projekty przyjęte do realizacji w ramach niniejszego programu rewitalizacji posiadają odpowiednie tytuły prawne do dysponowania nieruchomościami na cele budowlane, w celu przyszłej realizacji inwestycji.

1.1.4. Infrastruktura techniczna

System komunikacji

Na podstawowy układ dróg gminy składają się:

- drogi krajowe - 52,4 km,
- drogi powiatowe - 171,7 km,
- drogi gminne - 133,4 km.

Około 47 % (145,2 km) dróg posiada nawierzchnię gruntową, 5 % tłuczniową lub brukową, 34% -smołową i 14 % asfaltową. Główną oś północ-południe układu drogowego gminy Pisz stanowi droga krajowa Nr 63 Łomża – Kolno – Pisz – Orzysz – Giżycko – Węgorzewo - Granica Państwa . Oś wschód-zachód tworzy droga krajowa nr 58 Ruciane Nida – Pisz - Biała Piska -Szczuczyn. Poza drogami krajowymi istotne znaczenie dla komunikacji regionalnej mają drogi powiatowe: Pisz – Wiartel – Turośl – Karwica, Wiartel – Ruciane Nida, od drogi krajowej nr 63 do Białej Piskiej.

Długość dróg gminnych wynosi 133,4 km z tego tylko 34,2 km jest o nawierzchni twardej i ulepszonej.

Gazownictwo

Długość sieci gazowej na terenie miasta wynosi 20,8 km. Sieć miejska zaopatrywana jest w gaz propan-butan z mieszalni gazu znajdującej się przy ul. Olsztyńskiej (trzy zbiorniki każdy o pojemności 25 ton).Gaz propan-butan wykorzystywany jest przede wszystkim do celów bytowych. Długość czynnej sieci gazowej wynosi 20,4 km (660 przyłączy do budynków). Z sieci gazowej korzysta 4144 gospodarstw domowych tj. ok. 84 % mieszkańców Pisz. Na terenie wiejskim nie ma sieci gazowniczych. Mieszkańcy korzystają głównie z gazu butlowego

Ciepłownictwo

Do roku 2004 system ciepłowniczy miasta Pisz był systemem rozproszonym, zasilanym z jednej dużej ciepłowni Piskich Zakładów Przemysłu Sklejek oraz 56 mniejszych kotłowni osiedlowych i indywidualnych. W roku 2004r. oddano do użytku ciepłownię o mocy 21 MW na paliwo odnawialne (drewno), która zastąpi mniejsze kotłownie osiedlowe a w przyszłości – indywidualne. Ponadto znaczna część miasta, w tym w szczególności obszary zabudowy mieszkaniowej niskiej, zaopatrywana jest w ciepło z kotłowni domowych. Szacuje się, że w ten sposób w ciepło zaopatrywana jest 1/3 mieszkańców miasta.

Zaopatrzenie w wodę

Podstawowym źródłem wody dla miasta Pisz jest ujęcie miejskie przy ul. Gdańskiej. Przy obecnej produkcji wody i utrzymującej się tendencji spadkowej w zużyciu wody, zarówno wydajność studni jak i przepustowość pozostałych obiektów jest wystarczająca dla zabezpieczenia potrzeb mieszkańców miasta i okolicznych miejscowości. Rozbudowana sieć wodociągowa na terenie miasta (ok. 57,8 km) zaopatruje w wodę 97,6 % mieszkańców.

- długość czynnej sieci rozdzielczej – 57,8 km
- liczba przyłączy do budynków mieszkalnych – 1594 szt
- zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności – 1082,1 dam³
- zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności z sieci wodociągowej – 897,1 dam³
- zużycie wody w gospodarstwach domowych – 695,1 dam³
- liczba mieszkańców korzystająca z sieci wodociągowej – 18 768 osób

Na terenie wiejskim gminy Pisz ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę korzysta 52,6 % mieszkańców. Długość sieci wodociągowej wynosi 44,1 km oraz 561 sztuk przyłączy domowych. Na 42 miejscowości 23 z nich posiadają sieć wodociągową.

Gospodarka ściekowa

Na terenie miasta Pisz funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków komunalnych z podwyższonym usuwaniem biogenów. Maksymalna przepustowość wynosi 5200 m³/d. Oczyszczalnia musi być dostosowana do wymagań zgodnych ze standardami europejskimi. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 66,1 km.

- oczyszczalnie ścieków komunalnych – 1 obiekt
- ścieki oczyszczone łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi – 1060 dam³
- ścieki oczyszczone odprowadzone kanalizacją – 667 dam³

- długość czynnej sieci kanalizacyjnej – 66,1 km
- liczba przyłączy do budynków mieszkalnych – 1078 szt
- liczba mieszkańców korzystająca z sieci kanalizacyjnej – 16475 osób
- długość sieci kanalizacji deszczowej - 12,37 km

Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami opiera się o wysypisko śmieci, eksploatowane od 1992r po starej żwirowni, położone w miejscowości Kocioł Duży o powierzchni 6,3 ha. Trafiają tu odpady z gminy i miasta Pisz oraz z gminy Biała Piska. Wysypisko to nie posiada uszczelnienia folią ani drenażu co uniemożliwia kontrolę rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń. Nie jest wyposażone w wagę ani w specjalistyczny kompaktom.

1.1.5. Identyfikacja problemów

- niewykorzystany potencjał przyrodniczy;
- ograniczenia inwestycyjne ze względu na obszary chronione;
- nieodpowiednie rozwiązania komunikacyjne w centrum miasta;
- utrudniony dostęp dla osób niepełnosprawnych do większości obiektów – bariery architektoniczne;
- zły stan placówek edukacyjnych.

1.2. Gospodarka

Rolnictwo

Słabe gleby piaszczyste oraz duży udział użytków zielonych wymuszają niejako kierunki w produkcji rolnej. W produkcji roślinnej dominują głównie zboża, ziemniaki oraz rośliny pastewne z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt. Produkcja zwierzęca opiera się głównie na hodowli bydła mlecznego (produkcja mleka) i produkcji żywca wołowego. Na terenie gminy powoli zanika produkcja żywca wieprzowego.

Użytki rolne

Grupy obszarowe użytków rolnych	Liczba gospodarstw	Powierzchnia w ha		
		Ogólna	użytków rolnych	lasów i gruntów leśnych
Ogółem	990	15116	14188	393
do 1 ha	205	122	81	4
1 – 5	289	839	717	37
5 – 10	119	943	874	26
10 – 15	114	1534	1416	57
15 – 20	88	1645	1518	74
20 – 30	79	2043	1895	68
30 - 50	59	2333	2231	52
50 ha i więcej	37	5657	5456	75

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych

Wyszczególnienie	ha	%
Ogółem	15116	100,0
użytki rolne	14188	93,9
grunty orne	6330	41,9
w tym odłogi	1776	11,7
ugory	453	3,0
sady	5	0,0
łąki	5135	34,0
pastwiska	2717	18,0
lasy i grunty leśne	393	2,6
pozostałe grunty	536	3,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zatrudnienie

Z miastem związana jest większość pracowników sfery budżetowej, stanowiących 29% pracujących. Tak wysoki udział zatrudnionych w sferze budżetowej wynika z ponad lokalnych funkcji w ochronie zdrowia, oświaty i administracji, jakie pełni Pisz jako siedziba powiatu. Również w mieście koncentruje się działalność związana z handlem i wszelkiego rodzaju usługami na rzecz ludności i firm.

Na terenie wiejskim gminy dominuje zatrudnienie w rolnictwie, z którym bezpośrednio związanych jest prawie 80% wszystkich pracujących. Poza rolnictwem najwięcej osób pracuje w sferze budżetowej (przede wszystkim nauczyciele) i leśnictwie, przy czym dział ten daje stałe zatrudnienie niewielu osobom, stwarza jednak możliwość pracy sezonowej dla kilkuset osób rocznie. Bardzo wymowny jest znikomy poziom zatrudnienia w usługach na wsi.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

Ilość osób zatrudnionych w danych sektorach (2006 r.)

Wyszczególnienie	osoby		
	razem	miasto	wieś
Ogółem aktywni zawodowo	11289	8172	3117
w tym			
Bezrobotni	3520	2551	969
Indywidualne gospodarstwa rolne	1414	45	1369
Działalność produkcyjna	1526	1451	75
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	742	742	0
Edukacja	605	509	96
Budownictwo	526	501	25
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	262	62	200
Handel i naprawy	723	662	61
Administracja publiczna i obrona narod.	335	335	0
Działki rolne	140	15	125
Transport składowanie i łączność	366	325	41
Zaopatrzenie w energię, gaz i wodę	172	170	2
Pośrednictwo finansowe	170	170	0
Obsługa nieruchomości i firm	242	225	17
Pozostała działalność	379	325	54
Hotele i restauracje	68	54	14
Rybacktwo	17	0	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rynek pracy na terenie miasta opiera się głównie o trzy dziedziny: przetwórstwo drewna, handel i usługi dla ludności oraz sferę budżetową. Ok. 1600 osób związanych jest z zakładami przetwarzającymi drewno. Największym pracodawcą są tu Piskie Zakłady Przemysłu Sklejek. Drugą dziedziną dającą największe zatrudnienie jest sfera budżetowa. Liczba osób związanych z nią zawodowo wynosi ok. 1500 osób. Inaczej przedstawia się sytuacja na terenach wiejskich. Pracujący związani są tu głównie z rolnictwem i leśnictwem, z czego większość zatrudnionych jest w rolnictwie. W niewielkim stopniu rozwinięty jest tu handel i usługi dla ludności oraz obsługa ruchu turystycznego. Stopa bezrobocia porównywalna jest tu z miastem Pisz. Niepokojącym zjawiskiem jest tu ukryte bezrobocie w rolnictwie. Brak miejsc pracy w innych branżach powoduje pozostawanie młodych ludzi w indywidualnych gospodarstwach rolnych, gdzie opłacają składki na ubezpieczenie rolnicze a poszukują pracy w innych dziedzinach. Duże nadzieje wiąże się ze wzrostem zatrudnienia w przemyśle turystycznym, dla którego istnieją na tym terenie atrakcyjne warunki przyrodnicze.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

Struktura zatrudnienia w poszczególnych sektorach - wg faktycznego miejsca zamieszkania (lata porównawcze 1996 - 2003)

Rok	Jednostka	Pracujący ogółem	Sektor rolniczy	Sektor przemysłowy	Usługi rynkowe	Usługi nierynkowe
1996	Razem	5343	361	2006	1032	1944
	miasto	4660	84	1919	951	1706
	wieś	683	277	87	81	238
1997	Razem	5246	371	2064	1024	1787
	miasto	4616	85	1972	951	1608
	wieś	630	286	92	73	179
1998	Razem	5350	302	2283	1124	1821
	miasto	4913	73	2198	998	1644
	wieś	617	229	85	126	177
1999	Razem	5391	273	2372	1037	1709
	miasto	4813	40	2303	920	1550
	wieś	578	233	69	117	159
2000	Razem	4860	310	2092	866	1592
	miasto	4294	45	2018	801	1430
	wieś	566	265	74	65	162
2001	Razem	4464	275	1865	881	1443
	miasto	4027	60	1825	829	1313
	wieś	437	215	40	52	130
2002	Razem	4673	249	2060	845	1519
	miasto	4285	49	2009	815	1412
	wieś	388	200	51	30	107
2003	Razem	4719	253	2125	843	1498
	miasto	4259	67	1994	804	1394
	wieś	460	186	131	39	104
2004	Razem	4755	262	2140	852	1501
	miasto	4402	60	2104	821	1417
	wieś	462	202	36	31	87
2005	Razem	4755	256	2144	850	1505
	miasto	4405	60	2105	821	1419
	wieś	350	196	39	29	86
2006	Razem	4794	261	2179	857	1497
	miasto	4428	54	2135	831	1408
	wieś	366	207	44	26	89

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Baza Danych Regionalnych

Jak wynika z powyższej tabeli do 2001r. notowano stały spadek liczby pracujących w poszczególnych sektorach. Od 2002r do końca 2004 r. notowano niewielki wzrost zatrudnienia w sektorze przemysłowym a w dalszym ciągu spadek w sektorze usługowym. Od 2004 zauważalny jest wzrost zatrudnienia w usługach (zarówno rynkowych jak i nierynkowych)

Największą grupą bezrobotnych są ludzie z wykształceniem podstawowym ukończonym i bez wykształcenia. Wśród tej grupy stopa bezrobocia wynosi 43,3 %. Następными grupami zagrożonymi wysokim bezrobociem są ludzie z wykształceniem zawodowym (37,9 % bezrobotnych) i średnim (27,9 %). Stosunkowo w najkorzystniejszej sytuacji są osoby z wyższym wykształceniem. Wśród tej grupy stopa bezrobocia wynosi 6,2%.

1.2.1. Identyfikacja problemów

- niska aktywność gospodarcza mieszkańców;
- wysoka liczba osób pozostających bez pracy;
- osłabienie dynamiki rozwoju firm;
- niski poziom kwalifikacji zawodowych ludności;
- niski wskaźnik lokalizacji kapitału spoza gminy.

1.3. Sfera społeczna

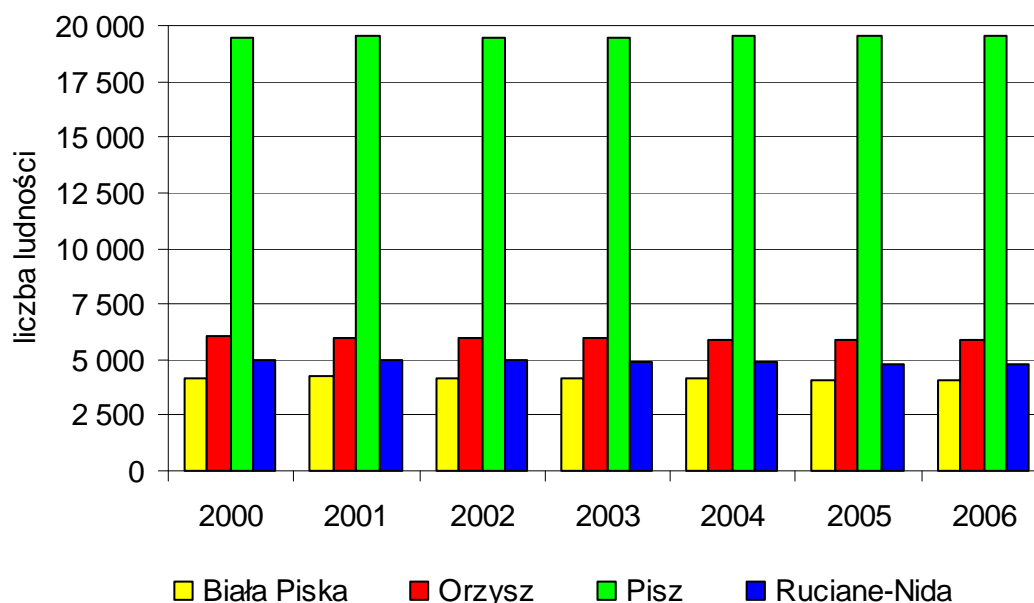
W gminie Pisz w 2006 r. mieszkało 27 151 osób (dane GUS). Ludność zamieszkała w gminie stanowiła 46,5% mieszkańców powiatu i 1,9% mieszkańców województwa. gospodarstw domowych, w tym 699 gospodarstw rolnych (Narodowy Spis Powszechny, 2002).

Liczba ludności w gminach powiatu piskiego, powiecie piskim oraz województwie warmińsko – mazurskim w latach 2000 - 2006

Jednostka terytorialna	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Biała Piska	12 513	12 530	12 510	12 459	12 442	12 419	12 315
Orzysz	9 964	9 926	9 868	9 811	9 746	9 723	9 697
Pisz	27 151	27 209	27 227	27 258	27 354	27 476	27 512
Ruciane-Nida	8 724	8 695	8 678	8 625	8 572	8 534	8 486
powiat piski	58 352	58 360	58 283	58 153	58 114	58 152	58 010
woj. warmińsko - mazurskie	1 433 225	1 433 802	1 433 576	1 433 864	1 433 248	1 432 505	1 429 944

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

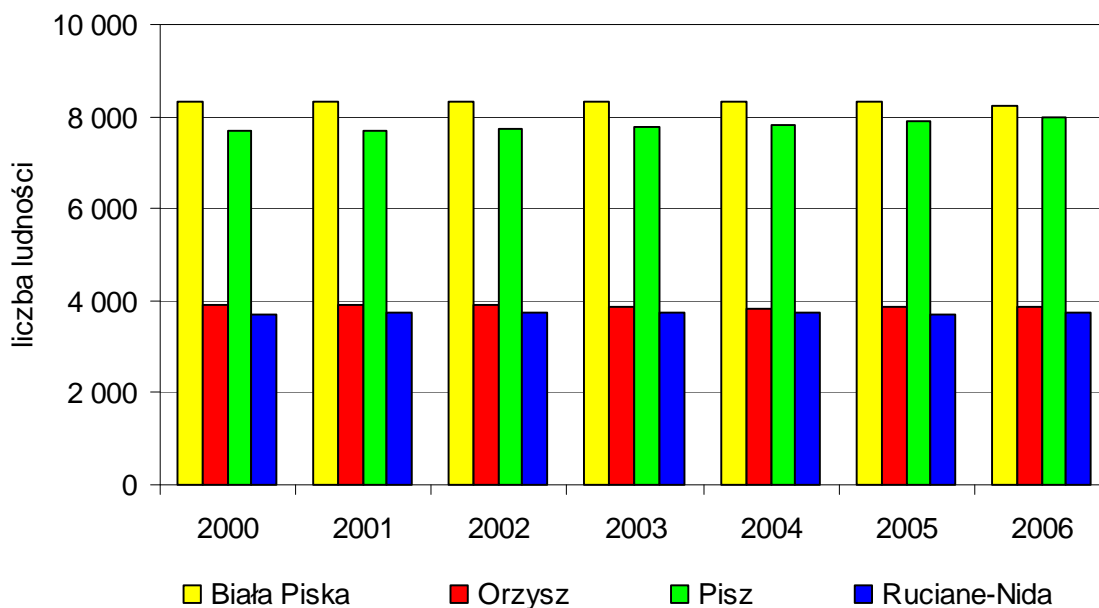
Liczba ludności w miastach powiatu Piskiego w latach 2000 – 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W mieście Pisz w 2006 roku zamieszkiwało 19393 mieszkańców, co stanowiło 70,4 % mieszkańców gminy oraz 33,4% mieszkańców powiatu. Pisz największym ośrodkiem miejskim w powiecie piskim.

Liczba ludności obszarów wiejskich gmin powiatu Piskiego w latach 2000 – 2006

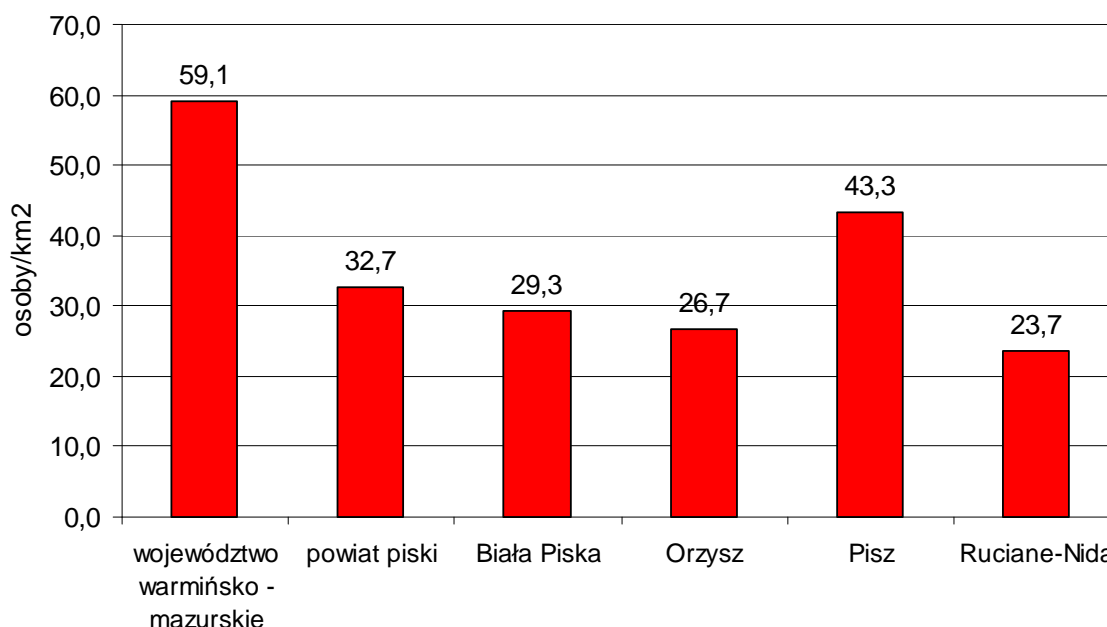
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2000 – 2006 liczba mieszkańców gmin wchodzących w skład powiatu piskiego utrzymywała się na ustabilizowanym poziomie.

Zarówno gmina Pisz jak i cały powiat piski charakteryzują się bardzo niską gęstością zaludnienia. Średnia gęstość zaludnienia w powiecie piskim, w 2006 roku wynosiła 43,3 osoby na 1 km² i była prawie trzykrotnie niższa niż średnia gęstość zaludnienia Polski. Wśród gmin powiatu piskiego najslabiej zaludnioną gminą jest gmina Ruciane – Nida, w której, w 2006 roku zagęszczenie wynosiło jedynie 23,7 osoby na 1 km². Gęstość zaludnienia w gminie Pisz była wyższa niż przeciętna gęstość w powiecie piskim.

W roku 2006 na 1 km² powierzchni gminy Pisz przypadało 43,3 osób. Niższymi wskaźnikami gęstości zaludnienia cechowały się pozostałe gminy powiatu piskiego: Biała Piska (29,3 osoby na 1 km²) oraz Orzysz (26,7 osoby na 1 km²)

Gęstość zaludnienia województwa warmińsko – mazurskiego, powiatu piskiego oraz gmin powiatu piskiego w 2006 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym zagadnieniem demograficznym przy analizie ludności jest struktura ludności według płci, do której badania najczęściej stosowany jest współczynnik feminizacji. Współczynnik ten określa liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn.

Współczynnik feminizacji w woj. warmińsko – mazurskim, powiecie piskim oraz gminach powiatu piskiego w 2000 i 2006 roku

Rok	2000			2006		
Jednostka terytorialna	Mężczyźni	Kobiety	Współczynnik feminizacji	Mężczyźni	Kobiety	Współczynnik feminizacji
woj. warmińsko - mazurskie	697 860	729 648	104,6	695 936	730 947	105,0
powiat piski	29 022	28 720	99,0	28 833	28 730	99,6
Biała Piska	6 303	6 032	95,7	6 178	5 928	96,0
Biała Piska - miasto	2 009	2 102	104,6	1 971	2 069	105,0
Biała Piska - obszar wiejski	4 294	3 930	91,5	4 207	3 859	91,7
Orzysz	4 950	4 827	97,5	4 821	4 751	98,5
Orzysz - miasto	2 917	2 994	102,6	2 843	2 948	103,7
Orzysz - obszar wiejski	2 033	1 833	90,2	1 978	1 803	91,2

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

Pisz	13 359	13 508	101,1	13 594	13 760	101,2
Pisz - miasto	9 465	9 764	103,2	9 500	9 893	104,1
Pisz - obszar wiejski	3 894	3 744	96,1	4 094	3 867	94,5
Ruciane-Nida	4 410	4 353	98,7	4 240	4 291	101,2
Ruciane-Nida - miasto	2 551	2 542	99,6	2 380	2 469	103,7
Ruciane-Nida - obszar wiejski	1 859	1 811	97,4	1 860	1 822	98,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura ludności według płci jest istotnym wskaźnikiem mówiącym między innymi o możliwościach reprodukcyjnych ludności na danym obszarze. W Polsce, każdego roku rodzi się więcej chłopców niż dziewcząt. Umieralność kobiet jest na ogół mniejsza niż mężczyzn, dlatego też liczebność mężczyzn i kobiet wyrównuje się w pewnej grupie wiekowej. W starszych grupach wiekowych przeważają zaś kobiety. W efekcie współczynnik feminizacji w Polsce wynosi około 105 kobiet na 100 mężczyzn.

Wyraźne odchylenia od powyższego współczynnika mogą wskazywać na istnienie sytuacji problemowej. Na ogół na obszarach miejskich współczynnik feminizacji osiąga wartość ponad 100, zaś na wsi spada poniżej tej wartości. O ile przewaga kobiet w miastach nie wzbudza negatywnych procesów, o tyle ich niedobór na wsi jest zjawiskiem niekorzystnym. Chodzi tu przede wszystkim o kobiety w wieku matrymonialnym (20-29 lat), o których można mówić, że są na wielu obszarach wiejskich „deficytowe”. Niedobór młodych kobiet powoduje m.in. spadek zawieranych małżeństw, a to z kolei przyczynia się do spadku liczby urodzeń i nasilenia procesów starzenia się ludności. Obszary wiejskie, na których dochodzi do takich zjawisk przestają się rozwijać, a nawet cofają się w rozwoju.

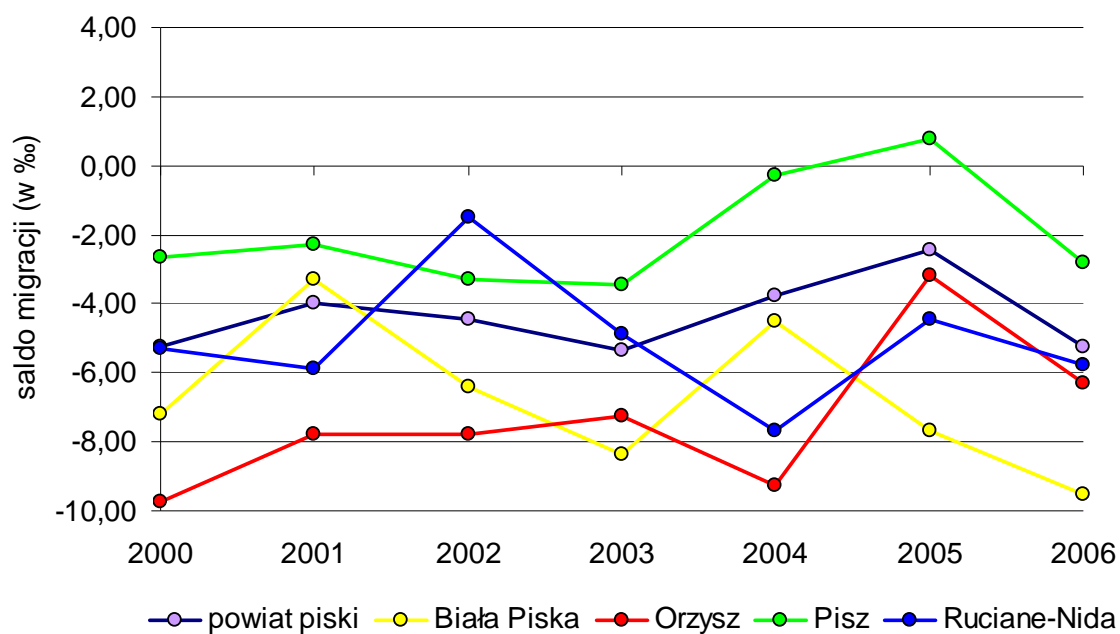
Analizując współczynnik feminizacji na obszarach wiejskich powiatu piskiego zauważa się bardzo wyraźny niedobór kobiet. Najgorsza sytuacja występuje na obszarach wiejskich gmin Orzysz oraz Biała Piska. Na obszarach tych na 100 mężczyzn przypada jedynie 91 kobiet co jest wskaźnikiem bardzo niskim i ukazuje problem demograficzny. Na obszarach wiejskich gmin Ruciane – Nida oraz Pisz występuje niedobór kobiet lecz jest on wyraźnie niższy/

W ogólnej liczbie mieszkańców miasta Pisz w 2006 roku kobiety stanowiły 51,2%, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadało prawie 104,1 kobiet. Jest to wskaźnik zbliżony do średniego wskaźnika dla województwa warmińsko – mazurskiego.

Ruchy wędrowkowe ludności są wypadkową sytuacji politycznej i społeczno-gospodarczej na danym obszarze. Im jest ona trudniejsza tym większa grupa osób decyduje się na opuszczenie takiego obszaru. Są to przede wszystkim ludzie młodzi, wśród których przeważają kobiety. Spadek liczby ludności na jakimś terenie należy traktować jako zjawisko negatywne, będące podstawą wyznaczenia obszarów problemowych. Zagadnienie to należy traktować w różnych przekrojach czasowych. Chwilowy odpływ ludności nie zawsze będzie zjawiskiem niepożądanym. Na przykład odpływ ludności z terenów o wysokim wskaźniku bezrobocia. Proces ten wskazuje na negatywne zjawiska społeczno-ekonomiczne, ale należy go oceniać pozytywnie, ponieważ odpływająca ludność znalazła gdzieś pracę, a na analizowanym obszarze spadnie poziom bezrobocia. Jeżeli jednak proces odpływu ludności będzie trwał przez dziesiątki lat, to doprowadzi on do niekorzystnych zmian w strukturze demograficznej ludności (starzenie się ludności, niekorzystne parametry w ruchu naturalnym, itp.) i wówczas należy go oceniać negatywnie.

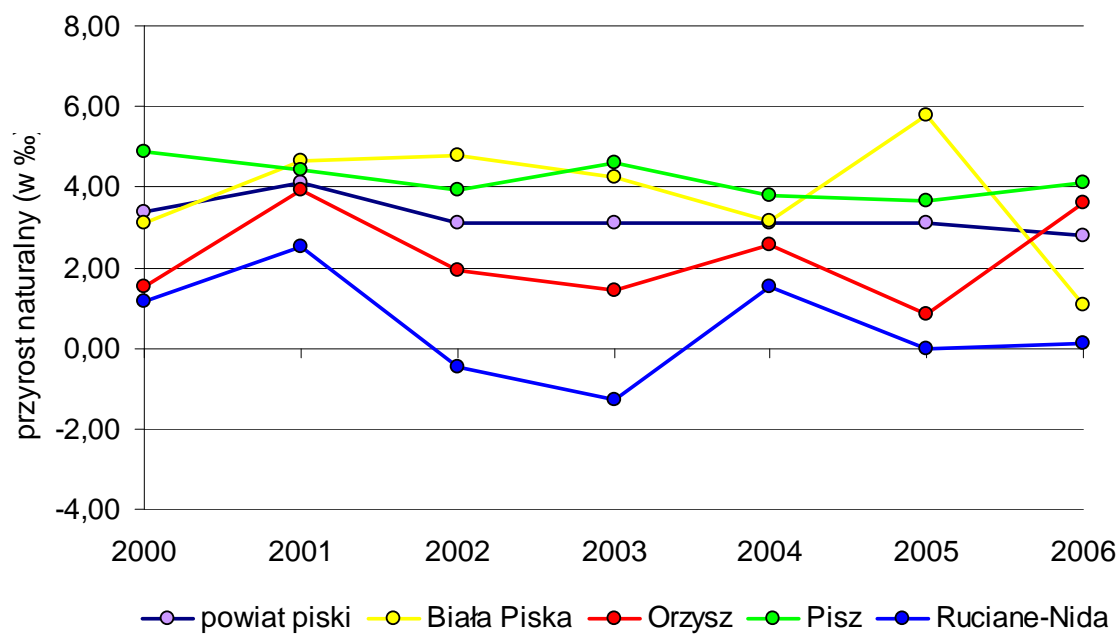
Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

Saldo migracji w powiecie piskim w latach 2000 – 2006

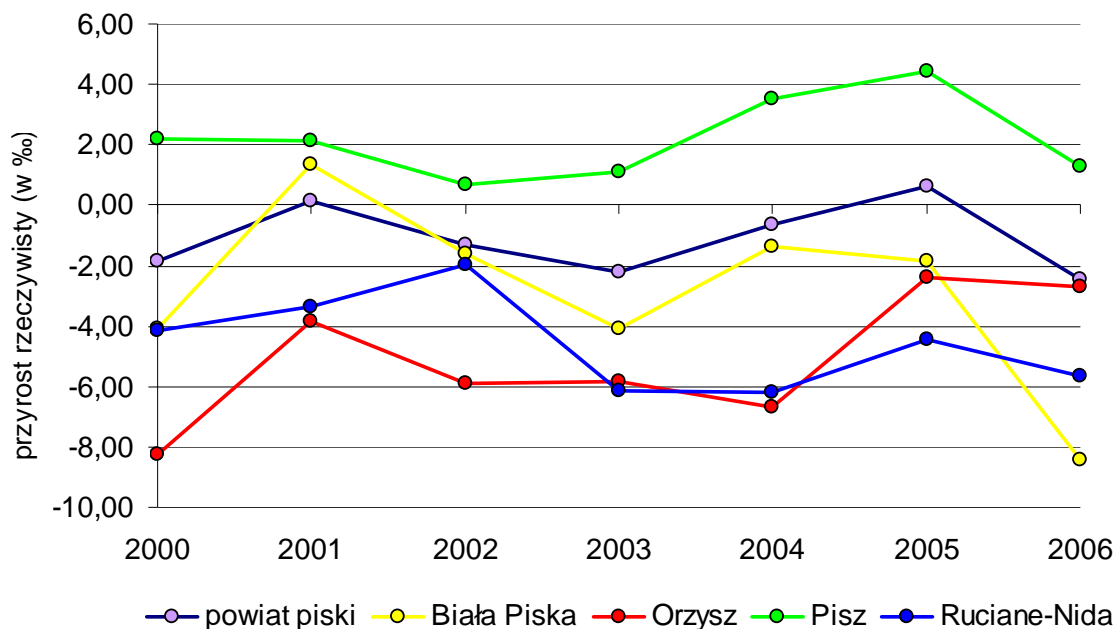
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyrost naturalny w powiecie piskim w latach 2000 – 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyrost rzeczywisty w powiecie piskim w latach 2000 – 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Spośród analizowanych gmin najwyższym odpływem ludności w 2006 r. charakteryzowała się gmina Biała Piska (9,50 osób na 1000 mieszkańców). W tym samym roku Gmina Orzysz wraz z gminą Ruciane – Nida miały zbliżone do średniej powiatu ujemne saldo migracji: Orzysz (6,29 osób na 1000 mieszkańców), Ruciane – Nida (5,77 osób na 1000 mieszkańców), powiat piski (5,24 osób na 1000 mieszkańców).

Z powyższych danych wynika, że gmina Pisz charakteryzuje się większym rzeczywistym odpływem ludności niż wynosi średnia dla powiatu. Pozytywnym sygnałem jest wyraźne zmniejszenie się odpływu ludności w latach 2005 – 2006 oraz dodatni naturalny przyrost ludności w analizowanym okresie.

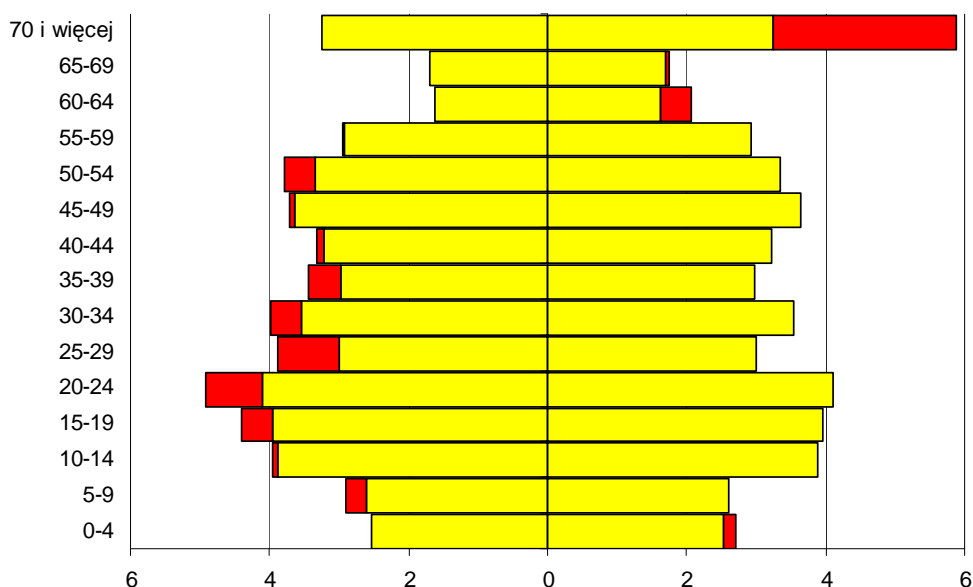
Gmina Pisz w latach 2000 – 2006 charakteryzowała się wysokim ujemnym saldem migracji.

Znaczący ruch emigracyjny mieszkańców Pisz oraz gminy Pisz jest spowodowany odpływem osób o największym wykształceniu i ambicjach w

poszukiwaniu lepiej płatnej pracy poza granicami gminy oraz odpływem ludzi młodych. Możliwości edukacji na terenie gminy Pisz kończą się na etapie liceum, co w najwyższym stopniu wpływa na odpływ młodych, pragnących dalej się kształcić i najbardziej operatywnych ludzi do większych ośrodków miejskich, dających rękojmię bardziej atrakcyjnych i ustabilizowanych perspektyw życia.

W latach 2004 – 2006 zaobserwowano rosnący odpływ ludności z powiatu piskiego poza granice kraju. Stan ten spowodowany jest wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej i wiążącym się z tym otwarciem granic dla pracowników z Polski. Problem emigracji dotyczy całego kraju. Jest on jednak bardzo trudny do uchwycenia przy pomocy tradycyjnych badań statystycznych. Główny Urząd Statystyczny określił liczbę osób, które pracują poza granicami Polski na ok. 2 mln. Wyjazdy takie trwają zwykle od kilku miesięcy do kilku lat, a osoby te wciąż pozostają zameldowane w rodzinnych miejscowościach. Dotyczy to też z pewnością liczby mieszkańców gminy Pisz. Nie istnieją jednak dane statystyczne, które pozwoliłyby na dokładne lub nawet przybliżone określenie tej liczby.

Struktura płci i wieku ludności gminy Pisz w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

Ludność według płci i wieku gmina i miasto Pisz na 31.12.2006r

wiek	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
0-4	1 518	780	738	5,5	5,7	5,3
5-9	1 574	828	746	5,7	6,1	5,4
10-14	1 815	975	840	6,6	7,2	6,1
15-19	2 509	1 281	1 228	9,2	9,4	8,9
20-24	2 542	1 304	1 238	9,3	9,6	9,0
25-29	2 067	1 100	967	7,5	8,1	7,0
30-34	1 959	995	964	7,1	7,3	7,0
35-39	1 804	895	909	6,6	6,6	6,6
40-44	1 906	953	953	7,0	7,0	6,9
45-49	2 022	1 061	961	7,4	7,8	7,0
50-54	1 823	892	931	6,7	6,6	6,7
55-59	1 588	773	815	5,8	5,7	5,9
60-64	1 101	511	590	4,0	3,8	4,3
65-69	1 000	442	558	3,6	3,3	4,0
70-74	914	365	549	3,3	2,7	4,0
75-79	716	255	461	2,6	1,9	3,3
80-84	389	120	269	1,4	0,9	1,9
85 i więcej	163	55	108	0,6	0,4	0,8
razem	27 410	13 585	13 825	100,0	100,0	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Baza Danych Regionalnych

Struktura wieku ludności miasta i gminy Pisz - wg faktycznego miejsca zamieszkania (lata porównawcze 1996 - 2003)

Rok	Jednostka	Ogółem	Liczba ludności w wieku					
			Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
			osób	%	osób	%	osób	%
1996	Razem	27037	8607	31,8	15655	57,9	2775	10,3
	miasto	19285	5839	30,3	11492	59,6	1954	10,1
	wieś	7752	2768	35,7	4163	53,7	821	10,6
1997	Razem	27114	8399	31,0	15803	59,3	2912	10,7
	miasto	19414	5698	29,3	11646	60,0	2070	10,7
	wieś	7700	2701	35,1	4157	54,0	842	842

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

1998	Razem	27322	8300	30,4	16019	58,6	3003	11,0
	miasto	19571	5606	28,6	11837	60,5	2128	10,9
	wieś	7751	2694	34,8	4182	54,0	875	11,2
1999	Razem	27297	8073	26,9	16134	59,1	3090	11,3
	miasto	19622	5467	27,9	11939	60,8	2216	11,3
	wieś	7675	2606	34,0	4195	54,6	874	11,4
2000	Razem	27449	7871	28,7	16413	59,8	3165	11,5
	miasto	19706	5309	26,9	12120	61,5	2277	11,6
	wieś	7743	2562	33,1	4293	55,4	888	11,5
2001	Razem	27473	7627	27,8	16597	60,4	3249	11,8
	miasto	19711	5147	26,1	12220	62,0	2344	11,9
	wieś	7762	2480	32,0	4377	56,4	905	11,6
2002	Razem	26909	7342	27,3	16226	60,3	3341	12,3
	miasto	19236	4990	25,9	11864	61,7	2382	12,4
	wieś	7673	2352	30,7	4362	56,8	959	12,5
2003	Razem	26977	7051	26,1	16492	61,1	3434	12,8
	miasto	19237	4721	24,5	12044	62,6	2472	12,9
	wieś	7740	2330	30,1	4448	57,5	962	12,4
2004	Razem	27 103	6 900	25,5	16 690	61,6	3 513	13,0
	miasto	19 328	4 585	23,7	12 201	63,1	2 542	13,2
	wieś	7 775	2 315	29,8	4 489	57,7	971	12,5
2005	Razem	27 188	6 722	24,7	16 873	62,1	3 593	13,2
	miasto	19 346	4 459	23,0	12 278	63,5	2 609	13,5
	wieś	7 842	2 263	28,9	4 595	58,6	984	12,5
2006	Razem	27 354	6 543	23,9	17 122	62,6	3 689	13,5
	miasto	19 393	4 306	22,2	12 400	63,9	2 687	13,9
	wieś	7 961	2 237	28,1	4 722	59,3	1 002	12,6
2007	Razem	27 410	6 385	23,3	17 253	62,9	3 772	13,8
	miasto	19 423	4 204	21,6	12 456	64,1	2 763	14,2
	wieś	7 987	2 181	27,3	4 797	60,1	1 009	12,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Baza Danych Regionalnych

Jak wynika z danych liczba mieszkańców zarówno w terenie wiejskim jak również w mieście nieznacznie się zmniejsza. Wzrasta natomiast liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Jest to widoczny efekt starzenia się ludności miasta i gminy.

Spowodowane jest to odpływem młodzieży w celu poszukiwania pracy poza terenem gminy i województwa.

Wykształcenie

Poziom wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej /wg faktycznego miejsca zamieszkania/

Poziom wykształcenia									
Wyszczególnienie	Ogółem	wyższe	średnie			zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	nieustalony
			razem	w tym					
				ogólno-kształcące	zawodowe				
Ogółem	21954	1499	6182	1908	3685	4315	8531	1144	283
13-19 lat	3624	-	264	151	113	213	2727	396	24
20-29	4086	349	1684	647	880	1160	801	26	66
30-39	3790	433	1283	255	919	1221	785	16	52
40-49	3890	327	1356	263	934	1063	1047	27	70
50-59	2736	219	851	276	482	421	1164	38	43
60-64	1119	61	239	87	125	108	646	49	16
65 lat i więcej	2709	110	505	229	232	129	1361	592	12
Mężczyźni	10825	629	2499	525	1821	2777	4317	456	147
Kobiety	11129	870	3683	1383	1864	1538	4214	688	136
Miasto	15949	1317	5172	1668	2997	3093	5468	646	253
Mężczyźni	7757	552	2088	2088	1499	2023	2699	261	133
Kobiety	8193	765	3084	3084	1498	1070	2769	385	120
Wieś	6005	182	1010	240	688	1222	3063	498	30
Kobiety	3069	77	411	68	322	754	1618	195	14
Mężczyźni	2936	105	599	172	366	468	1445	303	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US Olsztyn 2003, Podstawowe Informacje ze Spisów Powszechnych – Gmina Miejsko-Wiejska Pisz

Oświata

Wykaz placówek oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Pisz

Lp.	Wykaz placówek oświatowych	Liczba dzieci
1.	Gimnazjum Nr 1 w Pisz	714
2.	Gminny Zespół Szkół w Pisz Gimnazjum Nr 2	436
3.	Szkoła Podstawowa Nr 4	653
4.	Szkoła Podstawowa Nr 1	588
5.	Szkoła Podstawowa Nr 2	360
6.	Szkoła Podstawowa w Hejdyku	90
7.	Szkoła Podstawowa w Jeżach	65
8.	Szkoła Podstawowa w Liskach	94
9.	Szkoła Podstawowa w Kotle Dużym	71
10.	Szkoła Podstawowa w Trzonkach	112
11.	Szkoła filialna w Snopkach	20
12.	Przedszkole Miejskie Nr 1 w Pisz	320

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZEOSiP w Pisz – 2004r.

Wykaz placówek oświatowych prowadzonych przez inne organy

Lp.	Wykaz placówek oświatowych	Liczba dzieci
1.	Państwowa Szkoła Muzyczna w Pisz	103
2.	Publiczna Szkoła Podstawowa w Uścianach	57
3.	Niepubliczne Gimnazjum Stowarzyszenia Rodzin Katolickich	60
4.	Przedszkole Niepubliczne Zgromadzenia Sióstr Misjonarek w Pisz	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Szkoły miejskie znajdują się głównie w prawobrzeżnej części miasta. Największą szkołą w tej części Miasta jest Szkoła Podstawowa Nr 1. Druga co do wielkości jest Szkoła Podstawowa Nr2. Zarówno Szkoła Nr1 jak też Szkoła Nr2 nie posiadają sali gimnastycznej oraz odpowiedniego zaplecza socjalnego. Największa i najnowsza szkoła – SP Nr 4 znajduje się na przeciwległym krańcu Miasta, przy Os. Wschód.

Szkoły wiejskie mieszczą się w większości w Starych budynkach, posiadają bardzo ubogie wyposażenie i zaplecza sanitarne i nie dysponują salami gimnastycznymi. Duże rozproszenie miejscowości sprawia, że większość dzieci z terenów wiejskich musi być dowożona.

1.3.1. Identyfikacja problemów

- Brak określonej polityki pro-społecznej;
- Brak określonej polityki w zakresie opiekuńczo-wychowawczym;
- Brak rozwiązań strategicznych związanej z mniejszościami narodowymi;
- Rosnące wydatki na pomoc społeczną.

1.4. Sfera mieszkaniowa.

Począwszy od lat 50 XX w. w wielu miastach powstały podobne do siebie wielkie zespoły mieszkaniowe składające się z powtarzalnych, masowo produkowanych budynków wielorodzinnych. Tworzą one specyficzny rodzaj środowiska mieszkaniowego określanego jako "osiedla z wielkiej płyty" lub "blokowiska". Szacuje się, że mieszka w nich obecnie około 20% Polaków. Okres największego rozwoju budownictwa mieszkaniowego, bazującego na technologii wielkopłytowej, przypada na lata 70. XX wieku. Składane przez władze obietnice zapewnienia mieszkań dla wszystkich rodzin miały niewątpliwy wpływ na popieranie budownictwa spółdzielczego. Był to okres planowania i budowy nowych, dużych osiedli mieszkaniowych. Właśnie na nich stawiano bloki mieszkalne z wielkiej płyty. Montaż budynków z gotowych prefabrykatów na placach budów przebiegał w dość szybkim tempie. Jednak przed oddaniem mieszkań do użytku, następowała nieco wolniejsza faza prac wykończeniowych, dodatkowo spowolnionych przez nierytmiczne dostawy potrzebnych materiałów.

Zastąpienie dużych spółdzielni budowlanych prywatnym budownictwem lub działalnością developerską spowodowało upadek budownictwa wielkopłytowego. Zmniejszenie skali inwestycji na początku lat '90 XX w. nie pozwalało na opłacalną produkcję prefabrykatów betonowych i doprowadziło do zamknięcia fabryk domów. Zadecydowały o tym także niska jakość wykonania budynków w tej technologii, zmiana mody, zmiany społeczne - narastające zmniejszanie się dochodów społecznych i co za tym idzie aspiracji. Nowe budynki mieszkalne budowane na osiedlach, na placach często w centrum miasta, projektowane są indywidualnie. Odejście od typowych rozwiązań pozwala architektom na realizację własnych koncepcji architektonicznych. Wprowadzenie nowych, energooszczędnych technologii drewnianych oraz edukacja i ponowne szacowanie kosztów wskazały, że przy obecnym zróżnicowaniu konstrukcji bardziej opłacalne jest budownictwo konwencjonalne lub lekkie.

Nieustannie nasila się społeczna i profesjonalna krytyka osiedli z wielkiej płyty. Zarzuty dotyczą ich wartości użytkowej i estetycznej, monotonii formy

architektonicznej, a także nasilających się w nich niekorzystnych zjawisk społecznych. W związku z powszechną krytyką,

w wielu miastach są podejmowane próby przekształcania wielkich blokowisk w celu ich humanizacji. Przekształcenia te dotyczą poprawy przestrzennej ale i społecznej struktury osiedli. Oprócz przebudowy i modernizacji samych budynków, dotyczą ich najbliższego otoczenia, przemiany estetycznej osiedli i ich powiązań z otoczeniem.

Podobne do siebie wielkie zespoły mieszkaniowe składające się z powtarzalnych, masowo produkowanych budynków wielorodzinnych tworzą specyficzny rodzaj środowiska mieszkaniowego.

Wszechobecna monotonia i gwałtownie postępujące zużycie substancji mieszkaniowej w masowo realizowanym budownictwie nie czynią z blokowisk ławy miejsca przyjaznego do życia i pracy dla jego mieszkańców.

Jednocześnie wraz z poprawą sytuacji materialnej społeczeństwa, rosną także oczekiwania, co do zajmowanych mieszkań. Tzw. „blokowiska” cechuje nie tylko niski standard, małe powierzchnie, ale również monotonna architektura i zaniedbane otoczenie.

1.5. Analiza SWOT – identyfikacja mocnych, słabych stron.

W niniejszym podrozdziale przedstawiona jest analiza SWOT opracowana na podstawie analizy zagospodarowania przestrzennego miasta, jego sytuacji gospodarczej oraz sytuacji społeczno-demograficznej. Analiza ta dostarcza informacji na temat mocnych stron miasta, jego słabych stron, a także ocenia szanse i zagrożenia, przed jakimi stanąć może miasto w niedalekiej przyszłości.

Analiza SWOT została oparta na podstawowych danych statystycznych ukazanych w rozdziale 1 Lokalnego Programu rewitalizacji, a także na podstawie danych uzyskanych z instytucji budżetowych jednostki samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, placówek edukacyjnych, służb mundurowych (policja, straż miejska itp.). Ze względu na ogromną ilość zebranych danych w Lokalnym Programie Rewitalizacji zostały ukazane jedynie najbardziej charakterystyczne wskaźniki charakteryzujące miasto.

Analiza **SWOT** – analiza silnych (**Strengths**) i słabych (**Weaknesses**) stron badanego podmiotu w wyodrębnionych obszarach – tzw. czynników endogenicznych (wewnętrznych) oraz zewnętrznych szans (**Opportunities**) i zagrożeń (**Threats**) – tzw. czynników egzogenicznych stanowi punkt wyjścia dla planowania strategicznego.

Analiza SWOT pozwala, zatem określić strategiczne czynniki, które mogą mieć wpływ na powodzenie i działalność rozwojową danej jednostki. Istotnym zadaniem staje się wydzielenie spośród nich czynników krytycznych, dzięki którym można będzie rozwijać silne strony projektu, niwelować (bądź ograniczać) strony słabe, maksymalnie wykorzystywać istniejące możliwości i pojawiające się szanse oraz unikać przewidywanych zagrożeń i niebezpieczeństw.

Analiza SWOT została dokonana na podstawie analizy dokumentów strategicznych, danych statystycznych, konsultacji społecznych, wizji lokalnych.

Analizę SWOT przeprowadzona została dla trzech obszarów charakteryzujących obszar jednostki samorządu terytorialnego (obszar społeczny, przestrzenny i gospodarczy).

ANALIZA SWOT- strefa społeczna

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Tendencje i ambicje młodych ludzi do podnoszenia kwalifikacji zawodowych; - Współpraca Jednostek Budżetowych z Wojewódzkim Urzędem Pracy w programach wspierających pozyskanie pracy; - Aktywność grup kulturalnych; - Zdefiniowane środowiska wymagające pomocy i wsparcia; - Niski procent społeczności zagrożonej wykluczeniem społecznym; - Dobra sytuacja mieszkaniowa znacznej części mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zły stan techniczny i słaby poziom wyposażenia placówek edukacyjnych i społecznych; - Brak zorganizowanego czasu wolnego młodzieży poza okresem letnim; - Bariery architektoniczne dla niepełnosprawnych; - Silna identyfikacja osób długotrwale bezrobotnych z „rolą” bezrobotnych; - Brak realizacji polityki związanej z mniejszościami narodowymi i etnicznymi; - Brak mieszkań socjalnych; - Brak odpowiednio wyposażonych ośrodków pro-społecznych; - Brak odpowiedniego wykształcenia wśród pracowników organizacji społecznych; - Brak tematycznych warsztatów terapii zajęciowych; - Niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie społecznych grup wsparcia; - Odpowiednie warunki do tworzenia zamiejscowych wydziałów wyższych uczelni; - Dostęp do środków unijnych na projekty stypendialne i projekty związane z infrastrukturą społeczną (tzw. projekty 	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie migracji zewnętrznej – ucieczka ludzi wykształconych, młodych, z wyuczonym zawodem; - Tradycyjny zakres wykształcenia – kierunki i specjalności w szkolnictwie nie odpowiadają zapotrzebowaniu lokalnego rynku pracy;

miękkie).	<ul style="list-style-type: none"> - Starzenie się społeczeństwa miasta (zwiększający się procent osób w wieku poprodukcyjnym); - Brak systemowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej; - Brak zintegrowanego systemu informatycznego pomiędzy wszystkimi jednostkami związanymi ze sferą społeczną.
-----------	--

ANALIZA SWOT- strefa gospodarcza

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Korzystne położenie komunikacyjne; - Korzystna lokalizacja pomiędzy dwoma największymi ośrodkami miejskimi w regionie (Olsztyn i Ełk); - Wysoki poziom inwestycji w budownictwo komercyjne; - Inwestycje w sektorze turystycznym, związane z pozyskiwaniem środków unijnych; - Wysoka atrakcyjność miasta i jego otoczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nierównomierne tempo inwestycji w sektorze prywatnym; - Opóźnienie przedsiębiorców w dostosowaniu do unijnych standardów; - Niski procent zainwestowania w działalność na terenie miasta przez inwestorów zewnętrznych; - Niedostateczny transfer nowych technologii w regionalnym biznesie; - Niski poziom wydatków na inwestycję; - Niedostateczne doradztwo gospodarcze; - Niskie środki dla organizacji pozarządowych (z strefy biznesowej) na dofinansowanie realizowanych zadań; - Niski stopień współpracy jednostek budżetowych z sektorem biznesowym – brak zintegrowanego programu promocji gospodarczej miasta; - Brak lotniska regionalnego.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Rozwijająca się sieć handlu i usług; - Rozwijająca się sieć usług turystycznych i rekreacyjnych; - Rozwój sektora okołoturystycznego; - Poprawa jakości dróg; - Rozwijające się organizacje pozarządowe; - Inwestycje na rynku nieruchomości na cele usług hotelowych o wysokim standardzie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Odpływ ludzi wykształconych; - Brak terenów pod urbanizację; - Brak informacji gospodarczej; - Brak punktu obsługi gospodarczej w UM Pisz tzw. „obsługa w jednym okienku”.

ANALIZA SWOT- strefa przestrzenna

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Dogodne położenie geograficzne na terenach o dużej atrakcyjności turystycznej; - Środowisko przyrodnicze korzystne dla prowadzenia polityki zrównoważonego rozwoju; - Dobrze rozwinięty układ sieci drogowej; - Dobry system komunikacji drogowej z większymi miastami regionu; - Wysoki poziom pozyskanych funduszy unijnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Niewykorzystany potencjał przyrodniczy; - Niewykorzystane możliwości transportu kolejowego; - Kolizja ruchu kolejowego z głównymi ulicami miasta; - Niski stopień oddzielenia ruchu kołowego od rowerowego; - Niekorzystny układ komunikacyjny w centrum miasta; - Brak obwodnicy miasta; - Zły stan techniczny istniejącej zabudowy, szczególnie o funkcji mieszkalnej; - Zły stan zagospodarowania terenów „wewnątrz” osiedli mieszkaniowych; - Brak wolnych terenów pod inwestycję.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Rezerwy terenów, możliwych do wykorzystania; - Aktualna Strategia Rozwoju Miasta; - Jasno i precyzyjnie określone kierunki rozwoju Miasta Pisz; - Rozpoczęta budowa infrastruktury okołoturystycznej; - Rozpoczęty proces porządkowania przestrzeni publicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak opracowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszaru całego miasta; - Niedostateczne lub nieekonomiczne wykorzystanie przestrzeni; - Pogarszający się stan budynków komunalnych w mieście.

II. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno - społeczno - gospodarczego miasta i regionu

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz jest spójny z Regionalnym Programem Operacyjnym Warmia i Mazury na lata 2007-2013 (dokument przyjęty przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w dniu 30 stycznia 2007 roku.

Osie priorytetowe Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 – możliwość finansowania zewnętrznego:

- Przedsiębiorczość;
- Turystyka;
- Infrastruktura społeczna;
- Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast;
- Infrastruktura transportowa regionalna i lokalna;
- Środowisko przyrodnicze;
- Infrastruktura społeczeństwa informatyczna.

Program rewitalizacji Pisza zgodny jest również z dokumentami strategicznymi (mającymi największy wpływ na projekty zawarte w Lokalnym Programie Rewitalizacji):

- **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013** – dokument programowy stanowiący podstawę planowania poszczególnych dziedzin interwencji strukturalnych.
- **Strategią Rozwoju Kultury w Województwie Warmińsko-Mazurskim do roku 2015.** Opracowany dokument stanowi rozwinięcie celu strategicznego - **Bogactwo dziedzictwa i kultury regionu istotnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego**, określonego jako jeden z ośmiu priorytetowych obszarów Strategii rozwoju kultury w województwie warmińsko-mazurskim.

W strategii rozwoju kultury zawarte są trzy główne obszary, dla których określone zostały cele szczegółowe.

Obszar: **Ochrona dziedzictwa kulturowego**

Obszar: **Organizacja i prowadzenie działalności kulturalnej**

Obszar: **Komunikacja społeczna, środki masowego przekazu w kulturze**

Zgodność Lokalnego Programu Rewitalizacji ze Strategią Rozwoju Kultury przejawia się w obszarze: **Ochrona dziedzictwa kulturowego,**

Cel szczegółowy:

Prawidłowe warunki ochrony dziedzictwa regionalnego.

- **Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020.** Opracowany dokument stanowi rozwinięcie celu strategicznego – **Konkurencyjna gospodarka i Otwarte społeczeństwo**, określonego jako jeden z trzech priorytetowych obszarów Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego.

W strategii rozwoju kultury zawarte są trzy główne cele strategiczne:

Cel: **Wzrost konkurencyjności gospodarki**

Cel: **Wzrost aktywności społecznej**

Cel: **Wzrost liczby i jakości połączeń sieciowych**

Zgodność Lokalnego Programu Rewitalizacji ze Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego przejawia się w celu: **Wzrost konkurencyjności gospodarki i Wzrost aktywności społecznej.**

- **Strategią Rozwoju Turystyki w województwie Warmińsko-Mazurskim.** Opracowany dokument stanowi rozwinięcie celu strategicznego – **Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu**, określonego jako jeden z dwóch priorytetowych celów Strategii rozwoju turystyki w województwie warmińsko-mazurskim.

W strategii rozwoju kultury zawarte są dwa główne cele strategiczne:

Cel: **Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce**

Cel: Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu

Zgodność Lokalnego Programu Rewitalizacji ze Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego przejawia się w celu: **Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu,**

- **Strategią Rozwoju Miasta Pisz**, dokumentem, który w sposób pełny przedstawia wizję, warianty rozwoju oraz cele strategiczne wyznaczone dla miasta Pisz.

Projekty odzwierciedlają również ustalenia zawarte z dokumentach planistycznych miasta Pisz:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pisz;
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego na terenie Miasta Pisz.

Projekty zawarte w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Pisz są projektami komplementarnymi z Programami Operacyjnymi:

- **PO Infrastruktura i Środowisko** – w szczególności oś priorytetowa nr 12 – *Kultura i dziedzictwo kulturowe*, a także z osią priorytetową nr 2 – *Gospodarka odpadami i ochrona powietrza ziemi*,
- **PO Rozwój Polski Wschodniej** – w szczególności priorytet nr 2 – *Wojewódzkie ośrodki wzrostu*.

III. Założenia programu rewitalizacji

3.1. Podokres programowania

Zgodnie z okresami programowania przyjętymi w Unii Europejskiej przyjmujemy, na potrzeby lokalnego programu rewitalizacji następujący okres:

- Lata 2008 – 2015

Okres programowy został przyjęty na lata 2008-2013, jednak biorąc pod uwagę zasadę rozliczenia projektów n+2 jako główny okres Lokalnego Programu Rewitalizacji przyjęto okres 2008-2015.

3.2. Delimitacja obszarów priorytetowych i zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru

Dla potrzeb Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Pisz przeprowadzono delimitację obszarów problemowych w ujęciu przestrzennym, społecznym i gospodarczym. Delimitacja została dokonana na podstawie analizy dokumentów strategicznych, danych statystycznych, konsultacji społecznych, wizji lokalnych oraz pracy Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji. Wsparciem w trakcie wyboru obszarów priorytetowych wraz z opisującymi ich kryteriami były wyniki analizy ankiet przeprowadzonej wśród mieszkańców miasta Pisz. Wyniki ankietowe zostały oparte na analizie 32 ankiet, wypełnionych przez pełnoletnich mieszkańców Gminy Pisz.

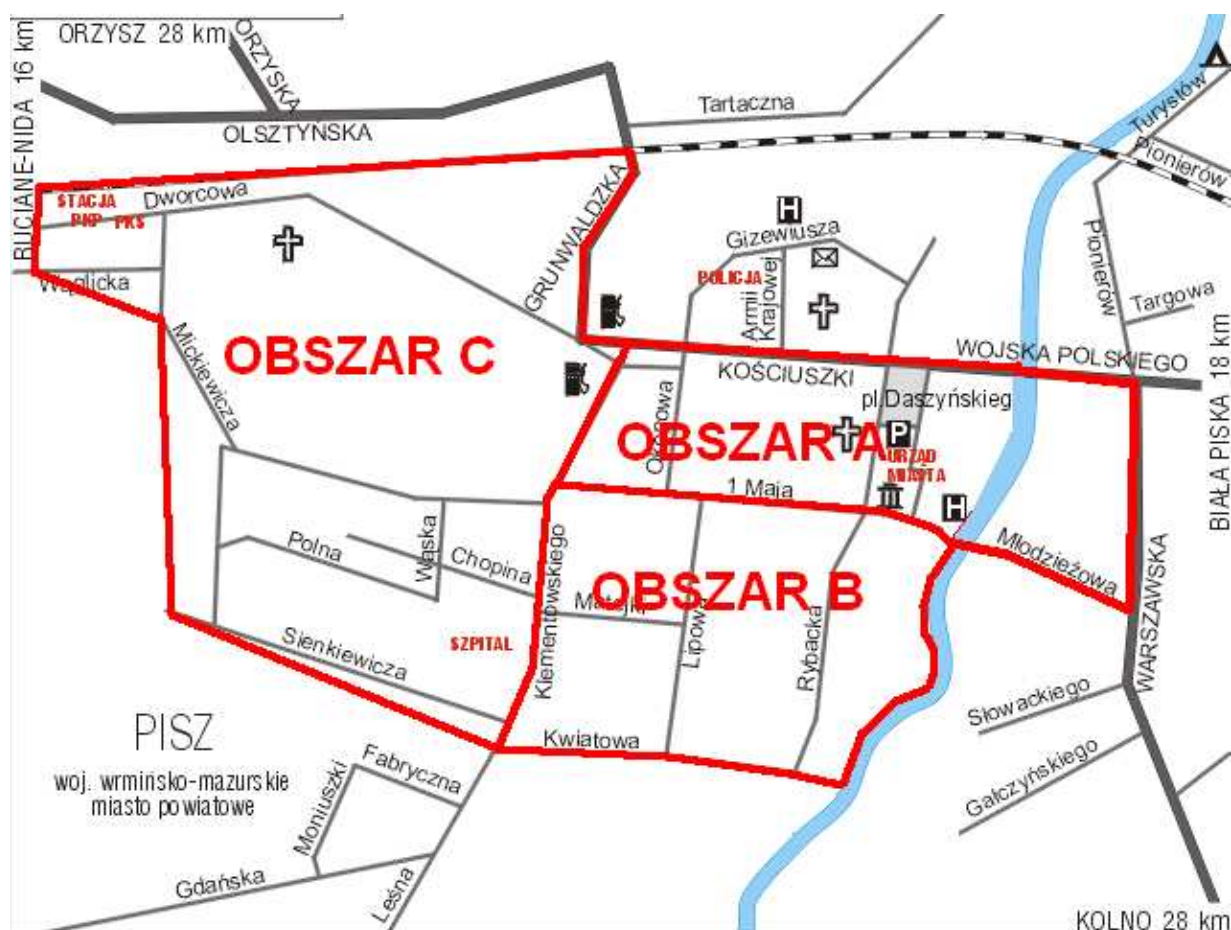
Przy delimitacji obszarów problemowych, wymagających rewitalizacji przyjęto następujące kryteria:

- duża ilość obiektów o wartościach kulturowych lub położenie w obszarze wpisanym do rejestru zabytków lub objętym ochroną konserwatorską;
- zły stan techniczny istniejącej zabudowy;
- konieczność poprawy funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznej;
- szczególnie zniszczone otoczenie, niedostateczne lub nieekonomiczne wykorzystanie przestrzeni;
- tendencje demograficzne;
- poziom wykluczenia społecznego i ubożenia społeczeństwa;
- występowanie zjawisk patologii społecznych;

- liczba imigrantów, grup etnicznych i grup mniejszościowych lub uchodźców;
- niski poziom aktywności gospodarczej.

Wszystkie wyznaczone obszary spełniają , co najmniej trzy z powyższych kryteriów lub odpowiadają bezpośrednim założeniom rewitalizacji zawartych w Regionalnym Programie Operacyjnym Warmia i Mazury na lata 2007-2013.

Ostatecznie wyznaczono 3 obszary priorytetowe, koncentracji działań rewitalizacyjnych.

OBSZAR A

Programem rewitalizacji planuje się objąć część śródmieścia Pisz (patrz załącznik graficzny). Obszar ten będzie obejmował:

- **Plac Daszyńskiego (rynek)** będący centralną częścią obszaru rewitalizowanego, a zarazem centralną częścią miasta. Rynek jest przestrzenią publiczną, która w naturalny sposób gromadzi zarówno mieszkańców miasta jak i turystów, umożliwiając wypoczynek i rozrywkę. Przestrzeń w centralnej części miasta sprzyja organizowaniu imprez turystycznych i kulturalnych - festynów czy happeningów, jak i wspólnemu celebrowaniu uroczystości i wydarzeń ważnych dla miasta. Układ przestrzenny podkreśla zabytkowe fasady ratusza i kamienic, przypominając o historycznych walorach Pisz.
- **Plac przy ulicy Wyzwolenia-** położony w strefie przejścia pomiędzy rynkiem (Plac Daszyńskiego) a projektowanym turystycznym nadbrzeżem. Łączące je ciągi piesze przebiegają po bokach placu, pozwalając na wygospodarowanie w środku, wydzielonego zielenią placu podwórkowo - rekreacyjnego dla otaczających budynków.
- **Nadbrzeże rzeki Pisy.** Projektuje się jako bulwar nadbrzeżny będący elementem turystycznego nadbrzeża biegnącego przez marinę, ruiny zamku, projektowany plac aż do kładki pieszej przy ulicy Młodzieżowej. W górnej części placu, poniżej trzech budynków mieszkalnych, zostanie zachowany i zmodernizowany istniejący skwer, opadający tarasami w stronę Pisy. Połowa placu, bezpośrednio przy rzece, zostanie pokryta utwardzoną nawierzchnią, uzupełniona małą architekturą i oświetleniem nadającym jej charakter turystycznego ciągu pieszego. W północnej części nadbrzeża projektowane jest miejsce na ogródek konsumpcyjny lub sezonowy punkt gastronomiczny.

- **Plac „Za kinem”.** Na terenie placu planuje się zlokalizowanie części zaplecza parkingowego dla obszaru centrum; miejsca parkingowe umieszczone zostaną przy ciągu pieszo-jezdnym łączącym ulicę Kościuszki i ulicę 1-go Maja. Projektowane zagospodarowanie podkreśli zabytkowy budynek plebani ewangelickiej. Modernizuje się budynek przy ul. 1-go Maja / budynek handlowo-usługowy/

Programem rewitalizacji objętych zostanie 16 budynków, zlokalizowanych w obrębie wyżej wymienionych placów.

Budynki objęte programem rewitalizacji

Lp.	Wyszczególnienie
1	Ratusz
2	Budynek przy Placu Daszyńskiego 1
3	Budynek przy Placu Daszyńskiego 2
4	Budynek przy Placu Daszyńskiego 8
5	Budynek przy Placu Daszyńskiego 9
6	Budynek przy Placu Daszyńskiego 11
7	Budynek przy Placu Daszyńskiego 12
8	Budynek przy Placu Daszyńskiego 14
9	Budynek przy ul. Wojska Polskiego 2
10	Budynek przy ul. Rybackiej 2
11	Budynek przy ul. Rybackiej 4
12	Budynek przy ul. Wyzwolenia 1
13	Budynek przy ul. Wyzwolenia 2
14	Budynek przy ul. Wyzwolenia 3
15	Budynek przy ul. Wyzwolenia 4

Źródło: opracowanie własne

Budynki zlokalizowane w obrębie Placu Daszyńskiego oraz przy ul. Rybackiej zakwalifikowano jako obiekty materialnego dziedzictwa kulturowego, o znaczeniu lokalnym.

W wyniku realizacji programu rewitalizacji, w sposób znaczący podniesiona zostanie atrakcyjność turystyczna centrum miasta. Projekt modernizacji budynków zlokalizowanych wokół Placu Daszyńskiego przedstawiają poniższe rysunki.

Projekt pierzei wschodniej przy Placu Daszyńskiego

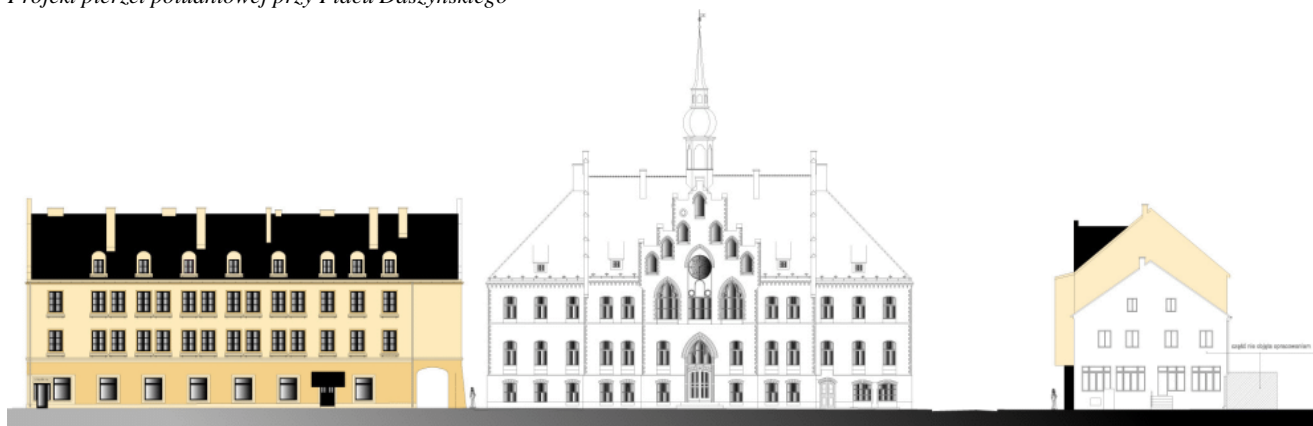
Źródło: opracowanie własne

Projekt pierzei zachodniej przy Placu Daszyńskiego

Źródło: opracowanie własne

Projekt pierzei południowej przy Placu Daszyńskiego

Źródło: opracowanie własne

Istotą programu rewitalizacji nie jest wyłącznie odnowa, czy też modernizacja elewacji budynków. Zasadniczym celem rewitalizacji jest ożywienie gospodarcze i

społeczne, a także zwiększenie potencjału turystycznego i kulturalnego miasta, w tym nadanie obiektom i zdegradowanym terenom miejskim nowych funkcji społecznych i gospodarczych.

Obszar, objęty programem rewitalizacji, cechuje koncentracja bezrobocia, zwłaszcza strukturalnego i patologii społecznych. Zauważalny jest tu niski poziom przedsiębiorczości, brak czynników wzrostu, a ludność zamieszkująca śródmieście Pisz charakteryzuje się niedostosowaniem kwalifikacji do zmieniającego się rynku pracy. Infrastruktura techniczna znajdująca się na tych terenach wymaga znacznych nakładów na modernizację.

Zidentyfikowane na tym obszarze problemy, ponad 30%-owe bezrobocie i związany z nim, wciąż zwiększający się zakres patologii społecznych, zmuszają do natychmiastowego przeprowadzenia kompleksowego programu mającego na celu zmianę tej wyjątkowo niekorzystnej sytuacji. Utworzenie Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Pisz jest pierwszym krokiem zmierzającym do poprawy obecnego stanu. Realizacja projektu rewitalizacji i wprowadzenie na te tereny nowych funkcji gospodarczych i społecznych, doprowadzi do rozwiązania wielu istniejących obecnie problemów, a także przyniesie niezwykle korzystne dla miasta efekty mnożnikowe o charakterze czysto ekonomicznym, jak i społeczno-demograficznym.

Udostępnienie obiektów znajdujących się na obszarze objętym programem lokalnym przedsiębiorcom, a także firmom spoza regionu może znacznie się przyczynić w procesie eliminacji problemu długotrwale utrzymującego się w mieście bezrobocia. Ponadto, dzięki realizacji projektu rewitalizacji, powstanie wiele instytucji użyteczności publicznej, w tym instytucje, których zadaniem będzie rozwiązywanie problemów patologicznych w społeczeństwie. Jako przykład posłużyć tu mogą: Centrum Pomocy Rodzinie, czy też Centrum Aktywizacji Osób Zagrożonych Wykluczeniem Społecznym.

Podkreślić należy ogromny potencjał turystyczny przedmiotowego terenu. Wybitne walory spójnego architektoniczne założenia w sytuacji, w której zostaną wyeksponowane w procesie rewitalizacji, stanowić będą jedną z wizytówek turystycznych Miasta.

Projekt rewitalizacji ma charakter strategiczny dla Gminy Pisz. Jego realizacja przyczyni się do rozwoju miasta i pomoże w rozwiązaniu wielu kluczowych problemów.

Obszar spełnia następujące kryteria przyjęte do delimitacji obszarów problemowych, niezbędnych do procesy rewitalizacji:

- zły stan techniczny istniejącej zabudowy;
- konieczność poprawy funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznej;
- poziom wykluczenia społecznego i ubożenia społeczeństwa;
- szczególnie zniszczone otoczenie, niedostateczne lub nieekonomiczne wykorzystanie przestrzeni;
- niski poziom aktywności gospodarczej;
- tendencje demograficzne;
- występowanie zjawisk patologii społecznych;
- duża ilość obiektów o wartościach kulturowych lub położenie w obszarze wpisanym do rejestru zabytków lub objętym ochroną konserwatorską.

OBSZAR B

Obszar B stanowi swoiste przedłużenie podstawowego obszaru rewitalizacji i powinien stanowić kolejny krok w procesie rewitalizacji, lecz nie zmieni swojej funkcji w przypadku braku realizacji projektów z Obszaru A.

Obszar zlokalizowany w centralnej części miasta objętej nadzorem Konserwatora Zabytków w rejonie ulic: Lipowa, 1 Maja. Na tak określony obszar składają się działki o numerach: 1394, 1393, 1388, 1387, 1386, 1384, 1385, 1383, 1396, których łączna powierzchnia wynosi około 12 600 m². Rejon ten zabudowany jest pięcioma budynkami mieszkalnymi, wielorodzinnymi, wzniesionymi w latach 1976-1982, z których dwa (przy ul. Kościuszki 3 i 5) mają w parterze lokale usługowe. Stan techniczny budynków oraz ich otoczenia należy ocenić jako zły. Łącznie w rejonie znajduje się 197 lokali

mieszkalnych i 8 lokali użytkowych. W rejonie znajduje się tylko jeden parking o utwardzonej powierzchni, pozostałe place postojowe posiadają nawierzchnie nieutwardzone. Stan chodników dla ruchu pieszego poza odcinkiem około 70 m.b. przy budynku 1 Maja 4 ocenia się jako bardzo zły.

Celem rewitalizacji na osiedlu „Stare Miasto” jest ożywienie życia publicznego i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców osiedla poprzez przebudowę układu komunikacyjnego, budowę nowych parkingów, budowę zespołu sportowo-rekreacyjnego, budowę oświetlenia zewnętrznego, rekultywację terenów zielonych oraz adaptację pomieszczeń na świetlice osiedlowe.

Teren ten zabudowany jest dziewięcioma budynkami wielorodzinnymi, trzema budynkami handlowymi oraz jednym budynkiem administracyjno-biurowym. Część budynków wybudowano w latach 1972-1975, inne w latach 1984-1985, a jeden w roku 2002. Stan techniczny budynków wybudowanych w latach 70-tych jest zły, natomiast pozostałych można określić jako zadowalający.

Głównym problemem mieszkańców osiedla są uciążliwości komunikacyjne wewnątrz osiedla, które powodują utrudniony dojazd do budynków i stwarzać mogą zagrożenie opóźniania i utrudniania ewentualnych akcji ratowniczych prowadzonych przez Straż Pożarną lub Pogotowie Ratunkowe. Inne mankamenty to: bardzo zły stan nawierzchni chodników dla pieszych, brak dostatecznego oświetlenia zewnętrznego, brak kanalizacji deszczowej, brak elementów infrastruktury umożliwiających wypoczynek, rekreację i rozwój sportu.

Obszar spełnia następujące kryteria przyjęte do delimitacji obszarów problemowych, niezbędnych do procesy rewitalizacji:

- zły stan techniczny istniejącej zabudowy;
- konieczność poprawy funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznej;
- szczególnie zniszczone otoczenie, niedostateczne lub nieekonomiczne wykorzystanie przestrzeni;
- tendencje demograficzne;

- niski poziom aktywności gospodarczej.

OBSZAR C

Obszar C to obszar typowej zabudowy z „wielkiej płyty”. Osiedle wielorodzinne tworzą zespół budynków mieszkalnych, wielorodzinnych wraz z drogami osiedlowymi, chodnikami, parkingami itp.

Głównym mankamentem osiedla w chwili obecnej jest zły układ komunikacyjny, a także brak jakichkolwiek elementów infrastruktury oraz pomieszczeń stwarzających możliwości organizacji życia kulturalnego, rekreacyjnego lub sportowego. Celem rewitalizacji na tym obszarze jest ożywienie życia gospodarczego i publicznego na osiedlu oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców osiedla poprzez przebudowę układu komunikacyjnego, budowę ścieżek rowerowych, rozbudowę placu zabaw dla dzieci i wydzielenie miejsc sportowo-rekreacyjnych, rozbudowę oświetlenia zewnętrznego oraz adaptację pomieszczeń na lokale użytkowe i świetlicę osiedlową.

W Obszarze C znajduje się również obiekt dworca PKP i PKS, są to obszary mocno zdegradowane, które wymagają natychmiastowego rozpoczęcia procesu rewitalizacji.

Obszar spełnia następujące kryteria przyjęte do delimitacji obszarów problemowych, niezbędnych do procesy rewitalizacji:

- konieczność poprawy funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznej;
- szczególnie zniszczone otoczenie, niedostateczne lub nieekonomiczne wykorzystanie przestrzeni;
- tendencje demograficzne;
- występowanie zjawisk patologii społecznych
- niski poziom aktywności gospodarczej;

Projekt rewitalizacji ma charakter strategiczny dla Gminy Pisz. Jego realizacja przyczyni się do rozwoju miasta i pomoże w rozwiązaniu wielu kluczowych dla całej gminy problemów.

3.3. Projekty realizacyjne

W ramach konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Pisz, jednostkami samorządu terytorialnego i innymi potencjalnymi beneficjentami zostało zgłoszonych do Lokalnego Programu Rewitalizacji 20 wniosków (w tym wnioski z Lokalnego Programu rewitalizacji z roku 2005), z których 4 podlegały odrzuceniu, ze względu na niekwalifikowaność projektów do realizacji.

3.4. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć

Jako **wskaźniki realizacji** w programie rewitalizacji proponuje się przyjąć następujące wskaźniki:

- Liczba budynków poddanych rewitalizacji
- Liczba zrewitalizowanych obszarów
- Powierzchnia zrewitalizowanego obszaru
- Liczba projektów zapewniających zrównoważenie i poprawę atrakcyjności miast i miasteczek
- Liczba projektów promujących firmy, przedsiębiorczość i nowe technologie
- Liczba projektów oferujących usługi dla promowania równych szans i społecznej inkluzji dla mniejszości i młodych ludzi
- Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektu

IV. Wskaźniki dla poszczególnych kryteriów

Wskaźniki dla poszczególnych kryteriów na wybranych obszarach rewitalizacji w odniesieniu do obszaru Miasta Pisz.

Lp.	Kryterium	Wskaźnik pomocniczy	Miasto Pisz / średnia dla miasta	Obszar A	Obszar B	Obszar C
1.	Duża ilość obiektów o wartościach kulturowych lub położenie w obszarze wpisanym do rejestru zabytków lub objętym ochroną konserwatorską	Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych	6/2	3	1	0
2.	Zły stan techniczny istniejącej zabudowy	Wskaźnik nie mierzalny	-	+	+	-
3.	Konieczność poprawy funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznej	Liczba wypadków, kolizji drogowych	1020/234	320	278	256
4.	Szczególnie zniszczone otoczenie, niedostatecznie lub nieekonomiczne wykorzystanie przestrzeni	Wskaźnik nie mierzalny	-	+	+	+
5.	Tendencje demograficzne	Saldo migracji zewnętrznej	-72/-35	-39	-42	-45
6.	Poziom wykluczenia społecznego i ubożenia społeczeństwa	Liczba przyznania pomocy przez MOPS	294/36	42	46	32
7.	Występowanie zjawisk patologii społecznych - wysoki poziom przestępczości i wykroczeń	Liczba interwencji policji	986/62	86	42	75
8.	Niski poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w systemie REGON	1886/62	36	31	28

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

9.	Wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych lub uchodźców	Udział ludności narodowości niepolskiej w ogóle ludności polskiej	241/21	19	13	12
----	--	---	--------	----	----	----

Wyjaśnienie:

1. Wartość „Średnia dla miasta” została wyliczona z danych statystycznych w podziale na dzielnice, zgodnie z zasadą wyliczenia średniej arytmetycznej.
2. Wyniki „pogrubione” oznaczają, że wskaźnik jest wyższy niż dla średniej dla miasta (z wyjątkiem wskaźnika 8, dla którego niski poziom aktywności gospodarczej powinien być niższy od średniej dla miasta), co automatycznie potwierdza potrzebę rewitalizacji na danym obszarze.
3. Znak „+” został wpisany dla wskaźników, które zostały określone jako wskaźniki nie mieralne, zatem „+” oznacza pozytywną weryfikację wskaźnika potwierdzającą potrzebę rewitalizacji.
4. Wskaźniki niemierzalne zostały określone na zasadzie krzywej wrażeń Wejcherta – czyli jakościowej i ilościowej ocenie przestrzeni miejskiej.

V. Plan działań rewitalizacyjnych na terenie miasta Pisz

W ramach programu rewitalizacji przewidziano do wykonania zadania o charakterze przestrzennym (techniczno-materialnym), gospodarczym, jak również działania o charakterze społecznym. Wszystkie te działania zostaną wykonane w latach przyjętych do realizacji w Lokalnym Programie Rewitalizacji 2008-2015.

5.1. Plan działań przestrzennych (techniczno-materialnych) w latach 2008-2015

Wykaz planowanych działań przestrzennych w latach 2008-2015

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji zadań (lata)								Instytucja finansująca - uczestnicząca	Łącznie nakłady w latach 2008 – 2015 w PLN
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1.	Plac Daszyńskiego - roboty rozbiórkowe zewnętrzne - place, drogi, parkingi (Obszar A)									Gmina Pisz	732 301,65
2.	Plac Daszyńskiego - roboty zewnętrzne - place, drogi, parkingi (Obszar A)									Gmina Pisz	2 686 477,14
3.	Plac za kinem - roboty rozbiórkowe zewnętrzne - place, drogi, parkingi (Obszar A)									Gmina Pisz	48 743,90
4.	Plac za kinem - roboty zewnętrzne - place, drogi, parkingi (Obszar A)									Gmina Pisz	571 502,08
5.	Plac przy ul. Wyzwolenia - roboty rozbiórkowe zewnętrzne - place, drogi, parkingi (Obszar A)									Gmina Pisz	69 142,38
6.	Plac przy ul. Wyzwolenia - roboty zewnętrzne - place, drogi, parkingi (Obszar A)									Gmina Pisz	749 204,82
7.	Bulwar nadbrzeżny - roboty zewnętrzne - place, drogi, parkingi (Obszar A)									Gmina Pisz	597 220,11
8.	Place - roboty rozbiórkowe zewnętrzne - wycinka drzew (Obszar A)									Gmina Pisz	239 773,97
9.	Plac Daszyńskiego i tereny przyległe - roboty elektryczne (Obszar A)									Gmina Pisz	827 815,46
10.	Plac Daszyńskiego i tereny przyległe - zewnętrzne instalacje sanitarne (Obszar A)									Gmina Pisz	398 553,98
11.	Renowacja ratusza i biblioteki dostosowanie do potrzeb Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości (Obszar A)									Powiat Piski	1 394 020,31
12.	Renowacja budynku przy ul. Wojska Polskiego 2 i adaptacja (Obszar A)									Wspólnota mieszkaniowa Wojska Polskiego 2	792 279,97
13.	Renowacja budynku przy ul. Wyzwolenia 1 i adaptacja pod funkcje usługowe do obsługi ruchu turystycznego wzdłuż nabrzeża rzeki Pisy - (Obszar A)									Wspólnota mieszkaniowa Wyzwolenia 1	470 388,87

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

14.	Renowacja budynku przy ul. Wyzwolenia 2 i adaptacja pod funkcje usługowe do obsługi ruchu turystycznego wzdłuż nabrzeża rzeki Pisy- (Obszar A)									Wspólnota mieszkaniowa Wyzwolenia 2	470 388,87
15.	Renowacja budynku przy ul. Wyzwolenia 3 i adaptacja pod funkcje usługowe do obsługi ruchu turystycznego wzdłuż nabrzeża rzeki Pisy- (Obszar A)									Wspólnota mieszkaniowa Wyzwolenia 3	470 388,87
16.	Renowacja budynku przy ul. Wyzwolenia 4 i adaptacja pod funkcje usługowe do obsługi ruchu turystycznego wzdłuż nabrzeża rzeki Pisy - (Obszar A)									Wspólnota mieszkaniowa Wyzwolenia 4	470 388,87
17.	Renowacja budynku przy ul. Rybackiej 2 i adaptacja pod funkcje usługowe (Obszar A)									Wspólnota mieszkaniowa Rybacka 2	245 058,83
18.	Renowacja budynku przy ul. Rybackiej 4 (Obszar A)									Wspólnota mieszkaniowa Rybacka 4	371 277,18
19.	Renowacja budynku przy Placu Daszyńskiego 1 (Obszar A)									Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 1	396 715,76
20.	Renowacja budynku przy Placu Daszyńskiego 2 (Obszar A)									Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 2	1 011 046,98
21.	Renowacja budynku przy Placu Daszyńskiego 8 (Obszar A)									Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 8	241 474,28
22.	Renowacja budynku przy Placu Daszyńskiego 9 (Obszar A)									Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 9	219 320,82
23.	Renowacja budynku przy Placu Daszyńskiego 14 (Obszar A)									Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 14	360 072,26
24.	Termomodernizacja budynku przy ulicy Kościuszki 7/Okopowa 8 (Obszar A)									Wspólnota Mieszkaniowa Kościuszki 7/ Okopowa 8	520 000
25.	Modernizacja budynku mieszkalnego przy ulicy Klementowskiego 11 (Obszar B)									Wspólnota Mieszkaniowa Klementowskiego 11	200 000
26.	Renowacja budynku przy Placu Daszyńskiego 11 (Obszar A)									PARNAS B.T.	1 220 000
27.	Renowacja budynku przy ulicy Wojska Polskiego 6									Wspólnota Mieszkaniowa Wojska Polskiego 6	220 000
28.	Renowacja budynku przy ulicy Wojska Polskiego 8									Wspólnota Mieszkaniowa Wojska Polskiego 8	200 000

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

Tabela poniżej zawiera łączne koszty działań o charakterze przestrzennym na terenie rewitalizowanym w latach 2008-2015 wraz z podziałem na podmioty finansujące:

Koszty działań przestrzennych w latach 2008-2015

Nazwa podmiotu	Wymagane nakłady w latach w PLN
Gmina Pisz	6 920 735,49
Powiat Piski	1 394 020,31
Wspólnota mieszkaniowa Wojska Polskiego 2	792 279,97
Wspólnota mieszkaniowa Wyzwolenia 1	470 388,87
Wspólnota mieszkaniowa Wyzwolenia 2	470 388,87
Wspólnota mieszkaniowa Wyzwolenia 3	470 388,87
Wspólnota mieszkaniowa Wyzwolenia 4	470 388,87
Wspólnota mieszkaniowa Rybacka 2	245 058,83
Wspólnota mieszkaniowa Rybacka 4	371 277,18
Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 1	396 715,76
Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 2	1 011 046,98
Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 8	241 474,28
Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 9	219 320,82
Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 14	360 072,26
Wspólnota Mieszkaniowa Kościuszki 7/ Okopowa 8	520 000
Wspólnota Mieszkaniowa Klementowskiego 11	200 000
PARNAS B.T.	1 220 000
Wspólnota Mieszkaniowa Wojska Polskiego 6	220 000
Wspólnota Mieszkaniowa Wojska Polskiego 8	200 000

5.2. Plan działań gospodarczych w latach 2008-2015

Wykaz planowanych działań gospodarczych w latach 2008-2015

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji zadań (lata)									Instytucja finansująca - uczestnicząca	Łącznie nakłady w latach 2008 – 2015
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
1	Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości									Gmina Pisz	126 500,00	
2	Centrum Promocji Regionu									Gmina Pisz	23 100,00	

5.3. Plan działań społecznych w latach 2008-2015

Wykaz planowanych działań społecznych w latach 2008-2015

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji zadań (lata)								Instytucja finansująca - uczestnicząca	Łącznie nakłady w latach 2008 – 2015
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015		
1	Biblioteka Multimedialna									Gmina Pisz	106 700,00
2	System Monitoringu									Gmina Pisz	120 406,86

VI. Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2007-2015

Źródłami finansowania zadań objętych lokalnym programem rewitalizacji będą:

- środki własne budżetu Miasta
- środki wspólnot mieszkaniowych budynków objętych programem rewitalizacji
- środki Spółdzielni Mieszkaniowych w Pisz
- środki z budżetu państwa
- fundusze strukturalne Unii Europejskiej
- partnerstwo publiczno-prywatne
- kredyty, poręczenia

Wykorzystanie kapitału prywatnego do finansowania usług publicznych jest już stosowane w całej Europie. W Polsce partnerstwo publiczno – prawne wprowadziła uchwalona przez Sejm 28 lipca 2005 roku Ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym (ppp).

Partnerstwo publiczno-prywatne, w rozumieniu ustawy, to oparta na umowie o partnerstwie publiczno-prywatnym współpraca podmiotu publicznego i partnera prywatnego, służąca realizacji zadania publicznego. (Art. 2 ust. 2 ppp).

Strony umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym:

Partner prywatny to następujące podmioty:

- przedsiębiorca w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej;
- organizacja pozarządowa;
- kościół lub inny związek wyznaniowy;
- podmiot zagraniczny, jeżeli jest przedsiębiorcą w rozumieniu prawa kraju rejestracji i spełnia warunki do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej działalności gospodarczej.

Podmiot publiczny to następujące podmioty:

- organy administracji rządowej;
- jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki;
- fundusze celowe;
- państwowe szkoły wyższe;
- jednostki badawczo-rozwojowe;
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;
- państwowe lub samorządowe instytucje kultury;
- Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;
- państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, banków i spółek handlowych.

Partnerstwo publiczno-prywatne

Przedmiot umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym to realizacja przez partnera prywatnego przedsięwzięcia za wynagrodzeniem na rzecz podmiotu publicznego. Przedsięwzięcie to obejmuje następujące działania:

- zaprojektowanie lub realizacja inwestycji w wykonaniu zadania publicznego;
- świadczenie usług publicznych przez okres powyżej 3 lat, jeżeli obejmuje eksploatację; utrzymanie lub zarządzanie niezbędnym do tego składnikiem majątkowym;
- działanie na rzecz rozwoju gospodarczego i społecznego, w tym rewitalizacji albo zagospodarowania miasta lub jego części albo innego obszaru, przeprowadzone na podstawie projektu przedłożonego przez podmiot publiczny lub połączone z jego zaprojektowaniem przez partnera prywatnego, jeżeli wynagrodzenie partnera prywatnego nie będzie mieć formy zapłaty sumy pieniężnej przez podmiot publiczny;
- przedsięwzięcie pilotażowe, promocyjne, naukowe, edukacyjne lub kulturalne, wspomagające realizację zadań publicznych, jeżeli wynagrodzenie partnera

prywatnego będzie pochodziło w przeważającej części ze źródeł innych niż środki podmiotu publicznego.

Korzyści płynące z PPP

Formuła PPP powinna być wykorzystana w celu realizacji przedsięwzięcia tylko wówczas, gdy przynosi ona określone korzyści w porównaniu z realizacją zadania metodą tradycyjną. Punktem wyjścia dla podmiotu publicznego powinna być rzeczywista wartość danego projektu, na którą składają się nie tylko elementy finansowe ale również społeczno - ekonomiczne, operacyjne i jakościowe. Istotne są długoterminowe korzyści, dlatego nie należy wybierać ofert oferujących minimalny czas wykonania przedsięwzięcia przy minimalnym koszcie, gdyż korzyści wynikające z takiego sposobu realizacji przedsięwzięcia są krótkotrwałe.

Opłacalność PPP to następujące elementy:

- równowaga pomiędzy jakością i ceną
- wymierna korzyść przy porównywaniu PPP z inną formą wykonania zadania - PPP to wyższy poziom efektywności i jakości, ograniczenie kosztów całkowitych, innowacyjność, większa niezawodność, bardziej wydajny zarząd.

Opłacalny w tym przypadku nie zawsze oznacza tańszy, gdyż dzięki wyższym nakładom można uzyskać lepsze usługi, stanowiące wartość niepoliczalną.

Procedura realizacji partnerstwa publiczno-prywatnego:

- Zgłoszenie wniosku przez podmiot prywatny o realizację przedsięwzięcia. Podmiot zainteresowany realizacją określonego przedsięwzięcia w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego - zgłasza wniosek do podmiotu publicznego z propozycją realizacji tego przedsięwzięcia.
- Analiza planowanego przedsięwzięcia dokonana przez podmiot publiczny. Przed podjęciem decyzji o realizacji określonego przedsięwzięcia w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego podmiot publiczny sporządza skrupulatną analizę

planowanego przedsięwzięcia w celu określenia jego efektywności oraz zagrożeń związanych z jego realizacją. Jeżeli z przeprowadzonej analizy wynika, że przedsięwzięcie, choćby w części, wymaga finansowania z budżetu państwa, zgodę na realizację takiego przedsięwzięcia musi wyrazić minister właściwy do spraw finansów publicznych. Zgodę wydaje się na wniosek podmiotu publicznego zainteresowanego realizacją zadania publicznego w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

- Ogłoszenie realizacji planowanego przedsięwzięcia. Informacje o planowanej realizacji określonego przedsięwzięcia na zasadach właściwych dla partnerstwa publiczno-prywatnego ogłasza się w Biuletynie Zamówień Publicznych i Biuletynie Informacji Publicznej.
- Wybór partnera prywatnego. Art. 14 ustawy o ppp. Mówi on, że do wyboru partnera prywatnego w zakresie nieuregulowanym w ustawie o ppp stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych z określonymi wyjątkami.

Przy wyborze partnera prywatnego nie stosuje się następujących przepisów prawa zamówień publicznych (pzp):

- o zmianie i odstąpieniu od umowy (art. 144 i 145 pzp);
- o przesłankach udzielania zamówienia uzupełniającego (z wolnej ręki - art. 67 ust. 1 pkt 6 i 7 pzp);
- o udzielaniu zgody przez prezesa UZP na zawarcie umowy na czas dłuższy niż 3 lata (art. 142 ust. 2 pzp);
- o zakazie stosowania kryteriów podmiotowych (art. 91 ust. 3 pzp);
- o przesłankach zastosowania trybu negocjacji z ogłoszeniem (art. 55 pzp).

W tabeli 22 przedstawieni są wszyscy beneficjenci, w podokresie 2008-2015 wraz z rozbiorem kosztów finansowania realizacji projektu, zgodnie z obowiązującym układem procentowym:

- Beneficjent (15% kosztów inwestycji)
- Budżet kraju (10%)
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (75%)

.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

Zestawienie kosztów realizacji zadań w latach 2008-2015 z uwzględnieniem dotacji z funduszy strukturalnych i budżetu kraju

	Nazwa podmiotu finansującego	Łącznie 2007-2015
Gmina Pisz	Środki własne (15%)	1 094 616,35
	Budżet kraju (10%)	729 744,24
	EFRR (75%)	5 473 081,76
	Razem	7 297 442,35
Powiat Piski	Środki własne (15%)	209 103,05
	Budżet kraju (10%)	139 402,03
	EFRR (75%)	1 045 515,23
	Razem	1 394 020,31
Wspólnota mieszkaniowa Wojska Polskiego 2	Środki własne (15%)	118 842,00
	Budżet kraju (10%)	79 228,00
	EFRR (75%)	594 209,98
	Razem	792 279,97
Wspólnota mieszkaniowa Wyzwolenia 1	Środki własne (15%)	70 558,33
	Budżet kraju (10%)	47 038,89
	EFRR (75%)	352 791,65
	Razem	470 388,87
Wspólnota mieszkaniowa Wyzwolenia 2	Środki własne (15%)	70 558,33
	Budżet kraju (10%)	47 038,89
	EFRR (75%)	352 791,65
	Razem	470 388,87
Wspólnota mieszkaniowa Wyzwolenia 3	Środki własne (15%)	70 558,33
	Budżet kraju (10%)	47 038,89
	EFRR (75%)	352 791,65
	Razem	470 388,87
Wspólnota mieszkaniowa Wyzwolenia 4	Środki własne (15%)	70 558,33
	Budżet kraju (10%)	47 038,89
	EFRR (75%)	352 791,65
	Razem	470 388,87

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

Wspólnota mieszkaniowa Rybacka 2	Środki własne (15%)	36 758,82
	Budżet kraju (10%)	24 505,88
	EFRR (75%)	183 794,12
	Razem	245 058,83
Wspólnota mieszkaniowa Rybacka 4	Środki własne (15%)	55 691,58
	Budżet kraju (10%)	37 127,72
	EFRR (75%)	278 457,89
	Razem	371 277,18
Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 1	Środki własne (15%)	59 507,36
	Budżet kraju (10%)	39 671,58
	EFRR (75%)	297 536,82
	Razem	396 715,76
Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 2	Środki własne (15%)	151 657,05
	Budżet kraju (10%)	101 104,70
	EFRR (75%)	758 285,24
	Razem	1 011 046,98
Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 8	Środki własne (15%)	36 221,14
	Budżet kraju (10%)	24 147,43
	EFRR (75%)	181 105,71
	Razem	241 474,28
Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 9	Środki własne (15%)	32 898,12
	Budżet kraju (10%)	21 932,08
	EFRR (75%)	164 490,62
	Razem	219 320,82
Wspólnota mieszkaniowa Plac Daszyńskiego 14	Środki własne (15%)	54 010,84
	Budżet kraju (10%)	36 007,23
	EFRR (75%)	270 054,20
	Razem	360 072,26
Wspólnota Mieszkaniowa Kościuszki 7/ Okopowa 8	Środki własne (15%)	78 000,00
	Budżet kraju (10%)	52 000,00
	EFRR (75%)	390 000,00
	Razem	520 000,00
Wspólnota Mieszkaniowa Klementowskiego 11	Środki własne (15%)	30 000,00
	Budżet kraju (10%)	20 000,00
	EFRR (75%)	150 000,00

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz

	Razem	200 000,00
PARNAS B.T.	Środki własne (15%)	183 000,00
	Budżet kraju (10%)	122 000,00
	EFRR (75%)	915 000,00
	Razem	1 220 000,00
Wspólnota Mieszkaniowa Wojska Polskiego 6	Środki własne (15%)	33 000,00
	Budżet kraju (10%)	22 000,00
	EFRR (75%)	165 000,00
	Razem	220 000,00
Wspólnota Mieszkaniowa Wojska Polskiego 8	Środki własne (15%)	30 000,00
	Budżet kraju (10%)	20 000,00
	EFRR (75%)	150 000,00
	Razem	200 000,00

VII. System wdrażania - wybór prawnej formy zarządzającego programem

Warunkiem obowiązywania Lokalnego Planu Rewitalizacji Miasta Pisz jako aktu prawa funkcjonującego w Piszcu jest jego przyjęcie do realizacji na mocy Uchwały Rady Gminy w Piszcu. Akt ten wskaże wolę Rady do zharmonizowanego jego rozwoju na zasadach określonych w Programie LPR. Ważnym elementem decydującym o skuteczności realizacji założeń i celów każdego dokumentu planistycznego jest skuteczny i przemyślany system jego wdrażania.

Zadania przewidziane do realizacji w okresie 2008-2015 będą koordynowane i zarządzane przez Burmistrza Miasta Pisz.

VIII. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Pisz stanowi dokument otwarty, ponadkadencyjny, określający cele i programy działań na kilkanaście lat. Poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz w razie potrzeby aktualizowany w zakresie dostosowania się do zmieniających się uwarunkowań.

Monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych. Dostarcza informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów inwestycyjnych oraz programów jak i sposobie i prawidłowości wykorzystania udzielonej pomocy finansowej.

Monitorowanie dotyczyć będzie przede wszystkim kontroli realizacji projektów inwestycyjnych oraz osiągania planowanych wskaźników produktów i rezultatów dla poszczególnych inwestycji.

Monitoring prowadzony będzie w zakresie **rzeczowym** i **finansowym**.

Monitoring rzeczowy obejmował będzie dane obrazujące postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwienie oceny jego wykonania w odniesieniu do celów ustalonych w LPR i będzie prowadzony w trzech kategoriach:

- wskaźniki produktu,
- wskaźniki rezultatu,
- wskaźniki oddziaływania.

Monitoring finansowy obejmował będzie dane realizacji projektów będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na nie środków finansowych.

Ocena programów (projektów i zadań inwestycyjnych), przebiegać powinna według trzech aspektów odnoszących się do trzech stanów procesów realizowanych w praktyce:

- ex-ante - ocena poprzedzająca realizację procesu, nazywana oceną prospektywną, polega na sprawdzeniu poprawności ustalenia struktury operacyjnej procesu wykonawczego i struktury organizacyjnej, w której proces ten ma być realizowany;

- mid-term - Ocena bieżąca, sprawowana w czasie realizacji procesu, polega na śledzeniu przebiegu procesu realizowanego w podsystemie wykonawczym, z punktu widzenia jego zgodności z założoną strukturą operacyjną oraz sprawdzaniu zgodności osiąganych rezultatów pod względem ilościowym, jakościowym i czasowym z celami zdekomponowanymi na zadania;
- ex-post Przeprowadzona po zakończeniu działania objętego programem ocena retrospektywna, polega na konfrontacji osiągniętych rezultatów z założonymi celami. Stanowi ona podstawę oceny sprawności realizacji oraz trafności przyjętych wzorców działań.

Do monitorowania oceny realizacji programu i jego aktualizacji, służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami programu oraz osiągane wskaźniki produktów, rezultatów i oddziaływania. Na system okresowej analizy, monitorowania i aktualizacji składają się:

- Zespół Zadaniowy ds. Rewitalizacji;
- Partnerzy:
  - partnerzy indywidualni i radni jako reprezentanci ogółu mieszkańców miasta,
  - mieszkańcy miasta,
  - przedsiębiorcy,
  - bankowcy,
  - organizacje pozarządowe,
  - partnerzy instytucjonalni,
  - inni partnerzy.

Plan działań dla przebiegu procesu rewitalizacji i informacje o jego realizacji:

- przebieg i kolejność realizacji poszczególnych zadań w określonych przedziałach czasowych
- informacje o realizacji działań i zadań

Określony sposób oceny przebiegu realizacji procesu rewitalizacji

- analiza osiągniętych w danym okresie wskaźników podczas:
  - a) spotkań zespołu koordynacyjnego – nie rzadziej niż raz na kwartał
  - b) spotkań zespołu koordynacyjnego z partnerami, według określonego harmonogramu.

Integracja społeczeństwa

Zasadniczym celem integracji społecznej jest zapewnienie wyczerpującej i zrozumiałej informacji oraz takich dróg jej obiegu, żeby uzyskać partycypację społeczności lokalnej w procesie rewitalizacji, jej aktywny udział w programowaniu, decyzjach oraz odpowiedzialności i finansowaniu.

Komunikacja społeczna ma:

- zapewnić partnerom programu dostęp do informacji na temat celów i problemów rewitalizacji;
- pobudzić ich do wdrażania własnych opinii;
- nawiązać porozumienie pomiędzy partnerami procesu rewitalizacji, a zespołem koordynacyjnym.

Podstawą partycypacji jest informacja, wymieniana pomiędzy partnerami, a zespołem koordynacyjnym w procesie komunikacji społecznej, zorganizowanej w sprawny system.

Informowanie w procesie komunikacji społecznej ma wyjaśnić mieszkańcom korzyści płynące z procesu rewitalizacji, w zamian za tymczasowe zakłócenie normalnego rytmu życia i określony wysiłek, także finansowy.

Na system komunikacji społecznej składają się:

- Podmiot inicjujący proces komunikowania się - zespół koordynacyjny
- Podmiot odbierający informacje - partnerzy indywidualni i zbiorowi
- Określone informacje:
  - wiadomości zaznajamiające oraz o specyficznym tzw. pedagogicznym charakterze, wyjaśniające zagadnienie rewitalizacji i potrzebę realizacji programu;
  - wiadomości z bieżącej realizacji programu;
  - wnioski z monitorowania, oceny i aktualizacji.
- Określony sposób komunikowania się:

- środki komunikacji społecznej bezpośredniej, takie jak kontakty i spotkania burmistrza Gminy Pisz (zespół koordynacyjny) z mieszkańcami, a także kontakty i spotkania mieszkańców z urzędnikami podczas załatwiania spraw.
- środki komunikacji społecznej pośredniej, m.in.: relacje dziennikarzy, prasy, radia, telewizji (informacja prasowa, konferencje, wywiady); ulotki, biuletyny, informatory, wydawnictwa, ogłoszenia; strona internetowa).
- System wykorzystywać może:
  - dokumentację (uchwały Rady Gminy w Pisz, zarządzenia i decyzje Burmistrza Gminy Pisz, ustalenia zespołu koordynacyjnego);
  - wywiad (bieżące informacje o sytuacji);
  - badania sondażowe (wywiad kwestionariuszowy, wywiad telefoniczny, ankieta wypełniana przez respondenta).

Celem działań związanych z promocją programu jest dotarcie do jak najszerszej grupy odbiorców:

- beneficjentów projektów/mieszkańców gminy,
- środowiska przedsiębiorców,
- organizacji pozarządowych,
- partnerów społecznych.

Sprawność i efektywność działania systemu komunikacji społecznej zależy z jednej strony od zaangażowania, umiejętności, sposobu pozyskiwania, analizowania i oceny informacji od mieszkańców, a z drugiej strony od umiejętności doboru form i środków przekazywania informacji.

IX. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego pismem o sygnaturze ZPRR.VII.o742-77/08 z dnia 22 grudnia 2008 roku poinformował jednostki samorządu terytorialnego o zmianie przepisów wynikających z wejściem w życie w dniu 15 listopada 2008 roku ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W związku z wyżej wymienioną ustawą Instytucja Zarządzająca narzuciła obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektów zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji.

Miasto Pisz jako organ opracowujący Lokalny Program Rewitalizacji opracował strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko Lokalnego programu Rewitalizacji Miasta Pisz

Powyższe opracowanie wraz z odpowiednimi uzgodnieniami stanowi odrębne opracowanie.

Definicje przydatne potencjalnym beneficjentom w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych

Analiza SWOT - metoda pozwalająca przeanalizować atuty i słabości regionu wobec szans i zagrożeń stwarzanych przez otoczenie.

Audyt - ogół działań, poprzez które uzyskuje się niezależną ocenę funkcjonowania instytucji – ich legalności, gospodarności, celowości, rzetelności. Audyt jest zazwyczaj przeprowadzany przez odrębną komórkę, podporządkowaną bezpośrednio kierownikowi instytucji (audyt wewnętrzny) lub przez firmę zewnętrzną (audyt zewnętrzny).

Beneficjent końcowy – jednostka, która jest odpowiedzialna za zlecenie odbiorcy (projektodawcy) realizacji projektu. Jest to jednostka przyznająca pomoc. Do obowiązków beneficjentów końcowych należy też m.in. ogłaszanie konkursów, przeprowadzanie oceny formalnej wniosków, organizowanie prac Komisji Oceny Projektów, podpisywanie umów z projektodawcami, monitorowanie realizacji projektów, wypłata lub zwrot kosztów poniesionych przez projektodawców, przedkładanie wniosków o płatność do Instytucji Pośredniczącej i przedkładanie Instytucji Pośredniczącej raportów z realizacji działania.

Beneficjent Ostateczny (BO) – Osoba, instytucja lub środowisko (grupa społeczna) bezpośrednio korzystająca z wdrażanej pomocy.

Cele polityki strukturalnej UE - cele służące osiągnięciu spójności społeczno-gospodarczej Unii Europejskiej.

Dokumenty programowe (operacyjne) - dokumenty w postaci programów lub planów rozwoju, opracowywane na potrzeby wydatkowania środków wstępnie przyznanych (alokowanych) danemu obszarowi lub sektorowi przez Komisję Europejską w ramach Funduszy Strukturalnych. Określają m.in. cele i główne kierunki wydatkowania środków na podstawie analizy aktualnej sytuacji i trendów rozwojowych danego obszaru lub sektora, kryteria

i sposoby realizacji konkretnych projektów, osoby i instytucje odpowiedzialne za wykonanie określonych zadań oraz szacowaną wielkość i rozbieżność środków z uwzględnieniem współfinansowania ze wszystkich osiągalnych źródeł budżetowych. Dokumentami programowymi są np. Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich, jego Uzupełnienie oraz Poradnik Projektodawcy i Poradnik Beneficjenta Końcowego.

Działanie - grupa projektów realizujących ten sam cel. Działanie stanowi etap pośredni między priorytetem a projektem.

EQUAL - jedna z Inicjatyw Wspólnotowych, w ramach której wsparcie kierowane jest dla projektów służących promowaniu nowych sposobów zwalczania wszelkich form dyskryminacji i nierówności na rynku pracy, dotyczących zarówno osoby bezrobotne, jak i zatrudnione. Inicjatywa ta finansowana jest z EFS.

Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR), (European Agriculture Guidance and Guarantee Fund (EAGGF)) - jeden z Funduszy Strukturalnych zajmujący się transformacją struktury rolnictwa oraz rozwojem obszarów wiejskich.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), European Regional Development Fund (ERDF) - jeden z pięciu funduszy strukturalnych, którego zadaniem jest zmniejszanie różnic w poziomie rozwoju gospodarczego regionów państw członkowskich Unii Europejskiej.

Europejski Fundusz Społeczny (EFS), European Social Fund (ESF) - jeden z Funduszy Strukturalnych, który powołany został w celu wspierania wspólnotowej polityki społecznej. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich. Ze środków funduszu finansowane są głównie szkolenia zawodowe, stypendia, praktyki zawodowe, doradztwo i pośrednictwo zawodowe, analizy i badania dotyczące rynku pracy itp.

Ewaluacja - ocena oddziaływania pomocy strukturalnej Wspólnoty w odniesieniu do postawionych jej celów oraz analiza jej wpływu na problemy strukturalne. Jest ona prowadzona przed rozpoczęciem programu - ocena wstępna (tzw. ex-ante), w trakcie programu - ocena bieżąca (tzw. interim) i po zakończeniu - ocena końcowa (tzw. ex-post).

Fundusz Spójności (Kohezji) - instrument ekonomiczno-polityczny Komisji Europejskiej, nie należący do Funduszy Strukturalnych i wdrażany na poziomie wybranych państw, a nie regionów.

Fundusze Strukturalne - zasoby finansowe UE służące realizacji polityki strukturalnej. Celem polityki strukturalnej jest pomoc słabiej rozwiniętym regionom i sektorom gospodarek państw członkowskich i w konsekwencji zmniejszenie różnic w poziomie rozwoju i życia pomiędzy poszczególnymi obszarami. Na fundusze strukturalne składają się: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej Sekcja Orientacji (EFOiGR) oraz Finansowy Instrument Wsparcia Rybołówstwa (FIWR).

Grant - bezpośrednia płatność o charakterze niekomercyjnym, dokonywana przez Jednostkę Kontraktującą na rzecz określonego beneficjenta w celu podjęcia przez niego odpowiednich działań promujących np. cele polityki strukturalnej UE.

Grupa docelowa / ostateczny beneficjent - osoba, instytucja lub środowisko (grupa społeczna) bezpośrednio korzystająca z wdrażanej pomocy np. biorąca udział w szkoleniach organizowanych przez projektodawców.

Inicjatywy Wspólnoty - programy finansowane z funduszy strukturalnych, mające na celu rozwiązanie problemów występujących na terenie całej Unii Europejskiej. Liczba i charakter Inicjatyw Wspólnotowych ulegają zmianom w zależności od zidentyfikowanych problemów mających wpływ na funkcjonowanie Unii Europejskiej. W latach 2000-2006 są to: EQUAL, INTERREG, LEADER + i URBAN.

Instytucja Płatnicza - jedna lub kilka instytucji lub organów krajowych, regionalnych lub lokalnych, wyznaczonych przez państwo członkowskie w celu przygotowania i przedkładania wniosków o płatności oraz otrzymywania płatności z Komisji Europejskiej. W Polsce Instytucją Płatniczą jest Departament Instytucji Płatniczej w Ministerstwie Finansów.

Instytucja Pośrednicząca - jednostka podlegająca Instytucji Zarządzającej, której Instytucja Zarządzająca przekazuje część uprawnień. Do zadań Instytucji Pośredniczącej należy m.in. zagwarantowanie prawidłowości operacji finansowych, przedkładanie i potwierdzanie wniosków o płatność do Instytucji Zarządzającej, przygotowywanie rocznej prognozy wydatków oraz rocznego raportu o nieprawidłowościach w realizacji programu.

Instytucje rynku pracy - są to: publiczne służby zatrudnienia, niepubliczne instytucje rynku pracy oraz wszystkie instytucje wpływające na rynek pracy poprzez kształtowanie i obsługę procesów na nim zachodzących. Należą do nich np. pracodawcy, instytucje szkolące.

Instytucje Zarządzające - to instytucje odpowiedzialne za zarządzanie poszczególnymi programami operacyjnymi. Przed realizacją programu operacyjnego Instytucja Zarządzająca przygotowuje uzupełnienie danego programu operacyjnego i przekazuje do akceptacji Komitetowi Monitorującemu program operacyjny, a następnie przesyła do Komisji Europejskiej. W gestii Instytucji Zarządzającej leży też zapewnienie, że wydatki współfinansowane środkami pochodzącymi z UE są poprawnie zarządzane i księgowane oraz, że wszystkie instytucje zaangażowane w zarządzanie danym programem operacyjnym mają od momentu rozpoczęcia kwalifikowalności wydatków zapewnione odpowiednie zaplecze techniczne i zdolność administracyjną.

Instytucja Zarządzająca stoi także na straży zgodności z prawem wspólnotowym zarządzania i wdrażania pomocy operacyjnej oraz zgodności z politykami Wspólnoty Europejskiej operacji podejmowanych w ramach Podstaw Wsparcia Wspólnoty. Jest ona również odpowiedzialna za zgodność z wspólnotowymi zasadami polskich zasad zawierania kontraktów publicznych i pomocy publicznej. Instytucja Zarządzająca dostarcza Instytucji

Płatniczej wnioski o płatność zgodnie z wszelkimi wytycznymi wydanymi przez tę instytucję. Do zadań Instytucji Zarządzającej należy również przygotowanie i wdrożenie planu działań w zakresie informacji i promocji danego programu operacyjnego. Instytucja Zarządzająca ma obowiązek, przez co najmniej trzy lata od daty ostatniej płatności przekazanej przez Komisję Europejską, przechowywać wszelką dokumentację związaną z realizacją projektów.

PROGRAM OPERACYJNY	INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA
Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
Rozwój Zasobów Ludzkich	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Transport	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
Zintegrowany Program Rozwoju Regionalnego	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (we współpracy z samorządami 16 województw)
Pomoc Techniczna	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Jednostka monitorująco-kontrolna EFS - jednostka współdziałająca z Instytucją Zarządzającą i Instytucją Płatniczą, odpowiedzialna za monitorowanie i kontrolę poprawności zakwalifikowania wydatków do finansowania z EFS oraz kontrolę przestrzegania ustalonych procedur i zasad udzielania pomocy z EFS.

Komisja Oceny Projektów – komisja powoływana przez Końcowego Beneficjenta do oceny merytorycznej wniosku o finansowanie projektu. Ocena Komisji stanowić będzie podstawę do ułożenia listy rankingowej projektów i rekomendowanych do akceptacji dyrektorowi instytucji beneficjenta końcowego. W skład Komisji wchodzić przedstawiciele instytucji beneficjenta końcowego. Mogą w niej także uczestniczyć niezależni eksperci powołani w ramach Pomocy Technicznej Programu.

Komitet Monitorujący – komitet powoływany przez Instytucję Zarządzającą w celu zapewnienia właściwego monitorowania, ewaluacji oraz efektywnego wdrażania Programu Operacyjnego. Jego zadaniem jest m.in. zapobieżenie jednostronnym ocenom, wypracowanie

kryteriów i sposobu oceny programu, nadzorowanie postępów w osiąganiu założonych celów i rezultatów wdrażania programu operacyjnego, a także podejmowanie decyzji o zmianach w realizacji programu. W jego skład wchodzi przedstawiciele wszystkich jednostek i środowisk zaangażowanych we zarządzanie i wdrażanie SPO RZL, a także przedstawiciele partnerów.

Komitet Sterujący – dla każdego z trzech Priorytetów SPO RZL powołano osobny Komitet Sterujący. Komitety są powoływane przez Instytucję Pośredniczącą. Są one odpowiedzialne m.in. za zatwierdzanie i ocenę realizacji ramowych planów działania Beneficjentów Końcowych.

Komisja Oceny Projektów (KOP) – komisja powoływana przez Beneficjenta Końcowego [Instytucję Wdrażającą] do oceny merytorycznej wniosku o dofinansowanie realizacji projektu. Ocena Komisji stanowić będzie podstawę do ułożenia listy rankingowej projektów i rekomendowania jej do akceptacji dyrektorowi Beneficjenta Końcowego [Instytucji Wdrażającej].

Konkurs – procedura mająca na celu wyłonienie najlepszych Projektów składanych przez Ostatecznych Odbiorców [Beneficjentów].

Kontrakt wojewódzki - Instrument wspierania rozwoju regionalnego, w ramach którego samorządy otrzymują z budżetu państwa dotacje na wsparcie realizacji zadań własnych, wynikających z wojewódzkich strategii i programów rozwoju wpisujących się w cel i priorytety strategicznych dokumentów rządowych.

Kontrola finansowa - mechanizmy i środki zapewniające prawidłowe funkcjonowanie procesu gromadzenia i dysponowania funduszami Wspólnoty.

Koszty kwalifikowane - są to koszty niezbędne dla realizacji projektu, które zostały uwzględnione w budżecie projektu, spełniają wymogi efektywnego zarządzania finansami,

zostały poniesione po podpisaniu umowy z Beneficjentem Końcowym, są poparte stosownymi dokumentami oraz zgodne z przepisami Unii Europejskiej i krajowymi.

Kryteria wyboru projektów - określony zestaw wymogów formalnych i merytorycznych, zawartych w Uzupełnieniu Programu, które muszą spełnić projekty, aby uzyskać dofinansowanie ze środków pomocowych. W przypadku EFS kryteria wyboru projektów formułowane są przez Instytucję Zarządzającą, a następnie aprobowane przez Komitet Monitorujący.

Lider – Ostateczny Odbiorca [Beneficjent], który zgłasza wniosek o dofinansowanie realizacji Projektu w imieniu wszystkich Partnerów i odpowiada przed Instytucją Wdrażającą za jego realizację.

Monitorowanie - proces systematycznego zbierania i analizowania wiarygodnych informacji finansowych i statystycznych dotyczących wdrażania projektów, którego celem jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i programu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami realizacji. Może ono dotyczyć zarządzania środkami pochodzącymi z Funduszy Strukturalnych lub postępów w realizacji programów i projektów.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004 – 2006 (NPR) - dokument programowy stanowiący podstawę planowania poszczególnych dziedzin interwencji strukturalnych. Zawiera propozycje celów, działań oraz wielkości interwencji Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności, ukierunkowanych na zmniejszanie dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym pomiędzy krajami Unii Europejskiej. Na podstawie tego dokumentu prowadzone są uzgodnienia z Komisją Europejską w sprawie Podstaw Wsparcia Wspólnoty.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (NSRO) są dokumentem określającym działania o charakterze rozwojowym, jakie Rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie

zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

Obszary wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) - Rozporządzenie Rady i Parlamentu Europejskiego nr 1784/1999 w sprawie EFS określa obszary wspierające i uzupełniające działania nakierowane na rozwój zasobów ludzkich i rynku pracy – tzw. obszary wsparcia EFS. Są to:

- aktywna polityka rynku pracy,
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego,
- kształcenie ustawiczne,
- doskonalenie kadr gospodarki oraz rozwój przedsiębiorczości,
- równość szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy.

Okres programowania - okres obowiązywania dokumentów programowych, stanowiących podstawę ubiegania się o pomoc ze środków Funduszy Strukturalnych. Obecny okres programowania to lata 2007-2013.

Panel ekspertów - ciało instytucjonalne złożone z niezależnych ekspertów specjalizujących się w dziedzinie będącej przedmiotem ewaluacji, którzy w oparciu o przedłożone dokumenty i dane oceniają efekty programu lub projektu w kontekście określonych kryteriów ewaluacyjnych.

Partner – organizacja spełniająca te same kryteria co Ostateczny Odbiorca [Beneficjent], współpracująca przy przygotowywaniu i realizacji Projektu, zgodnie z podpisaną umową lub porozumieniem o współpracy.

Partnerstwo - włączenie w proces podejmowania decyzji i ich realizację odpowiednich szczebli władz wspólnotowych i krajowych, jak również instytucji i środowisk regionalnych oraz lokalnych najlepiej znających potrzeby i możliwości swego regionu. Jest to jedna z zasad wdrażania Funduszy Strukturalnych.

Podstawy Wsparcia Wspólnoty (PWW) - dokument przyjęty przez Komisję Europejską w uzgodnieniu z danym państwem członkowskim, po dokonaniu oceny Narodowego Planu Rozwoju. Zawiera strategię i priorytety działań Funduszy Strukturalnych i państwa członkowskiego, ich cele szczegółowe, wielkość przyznanego wkładu Funduszy i innych środków finansowych. Dokument ten winien być podzielony na priorytety i wdrażany za pomocą jednego lub kilku programów operacyjnych.

Priorytet – zestaw sprecyzowanych celów w ZPORR.

Programy Operacyjne - to elementy wdrażające Podstawy Wsparcia Wspólnoty. Ich treść wynika bezpośrednio z celów i strategii ich osiągnięcia określonych w Narodowym Planie Rozwoju. Można by powiedzieć, że są to tematy, w ramach których przyznawana będzie pomoc z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Każdy z programów operacyjnych składa się z priorytetów, których elementami są poszczególne działania będące szczegółowym określeniem sposobu osiągnięcia celów NPR.

W skład PWW wchodzi 7 programów operacyjnych, z czego 5 współfinansowanych z jednego funduszu strukturalnego – są to tak zwane Sektorowe Programy Operacyjne SPO (SPO Wzrost konkurencyjności Przedsiębiorstw, SPO Transport, SPO Rozwój Zasobów Ludzkich, SPO Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego i Rozwój Obszarów Wiejskich, SPO Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb). Jeden z programów operacyjnych – Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego – współfinansowany jest z 2 funduszy: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego i jest on zarządzany na poziomie krajowym, ale wdrażany w systemie zdecentralizowanym w województwach. Z kolei program operacyjny Pomoc Techniczna służy wsparciu wdrożenia funduszy strukturalnych.

Dokument przyjmowany jest przez Komisję i służy wdrażaniu Podstaw Wsparcia Wspólnoty. Składa się ze spójnego zestawienia priorytetów, zawierającego działania wieloletnie, które mogą być wdrażane przez jeden lub kilka Funduszy, jeden lub kilka innych

dostępnych instrumentów finansowych. Mogą one mieć charakter horyzontalny lub odnosić się do konkretnych sektorów gospodarki.

Programowanie - proces organizowania, podejmowania decyzji i finansowania prowadzący do przygotowania dokumentów programowych. Przebiega on w kilku etapach i ma na celu przede wszystkim przygotowanie realizacji programów, na bazie wieloletniej współpracy oraz wspólnych działań Wspólnoty i państw członkowskich.

Projekt – przedsięwzięcie realizowane w ramach Działania, opisane we wniosku, będące przedmiotem umowy o dofinansowanie projektu zawartej pomiędzy Instytucją Wdrażającą a Ostatecznym Odbiorcą [Beneficjentem].

Projektodawca / ostateczny odbiorca - jednostka składająca wniosek do Końcowego Beneficjenta na realizację projektu współfinansowanego z EFS.

Ramowy Plan Realizacji Działania (RPRD) – dokument strategiczny opracowywany przez Instytucję Wdrażającą na dany rok realizacji Działania.

Raportowanie - sprawozdawanie przez instytucję zarządzającą postępu z wdrażania EFS. Raportowanie dotyczy także projektodawców, którzy zobowiązani są do składania do Beneficjenta Końcowego raportów kwartalnych, rocznych i końcowych służących informowaniu o postępach i ewentualnych trudnościach wynikłych podczas realizacji projektu.

Refundacja wydatków - zrekompensowanie przez Komisję Europejską wydatków realizowanych w ramach pomocy - po ich poświadczeniu przez instytucję płatniczą. Refundacja wydatków dokonywana jest w postaci płatności okresowych.

Regionalny Komitet Sterujący (RKS) –w przypadku 2 Priorytetu rekomenduje Zarządowi Województwa Ramowe Plany Realizacji Działania, sporządzane przez

Beneficjentów Końcowych [Instytucje Wdrażające] oraz opiniuje projekty własne Beneficjentów Końcowych [Instytucji Wdrażających].

Rezultaty - bezpośrednie i natychmiastowe efekty zrealizowanego programu lub projektu. Rezultaty dostarczają informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku wdrożenia programu lub projektu u ostatecznych beneficjentów, bezpośrednio po uzyskaniu przez nich wsparcia.

Rozwój regionalny - wzrost potencjału gospodarczego regionów oraz trwała poprawa ich konkurencyjności i poziomu życia mieszkańców, co przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego kraju.

Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL) – jeden z programów operacyjnych, realizujący założenia NPR, którego głównym celem jest budowa otwartego, opartego na wiedzy społeczeństwa poprzez zapewnienie warunków do rozwoju zasobów ludzkich w drodze kształcenia, szkolenia i pracy.

Studium wykonalności - studium przeprowadzone w fazie formułowania projektu, weryfikujące czy dany projekt ma dobre podstawy do realizacji i czy odpowiada potrzebom przewidywanych beneficjentów.

System Informatyczny Monitoringu i Kontroli Finansowej Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności (SIMIK) – instrument wspierający monitorowanie i zarządzanie programami operacyjnymi jak i poszczególnymi projektami Podsystem Europejskiego Funduszu Społecznego (PEFS) – gromadzi informacje na temat Beneficjentów Ostatecznych oraz monitoruje efekty zrealizowanego wsparcia po zakończeniu wdrażania poszczególnych projektów.

Uzupełnienia programów - to dokumenty przedstawiające strategię realizacji celów zdefiniowanych w programach operacyjnych. Zawierają one szczegółowy opis działań przewidywanych do realizacji w ramach poszczególnych priorytetów programów operacyjnych,

wraz z kryteriami wyboru projektów, listą beneficjentów końcowych i ostatecznych odbiorców. Uzupełnienie programu zawiera też opis systemu wdrażania programów operacyjnych, opis zadań najważniejszych instytucji odpowiedzialnych za zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrolę realizowanych działań, a także procedurę wyboru projektów. W uzupełnieniu znajduje się też plan finansowy, przedstawiający podział środków przeznaczonych na realizację poszczególnych działań z podziałem na lata.

Uzupełnienie Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego

(U ZPORR) – dokument wdrażający strategię i priorytety pomocy, zawierający także szczegółowe elementy na poziomie działania, przygotowany przez Instytucję Zarządzającą i w razie potrzeby korygowany. W dokumencie tym przedstawione zostały szczegółowe kryteria wyboru projektów, system wdrażania, budżet działań

Wdrażanie - realizacja projektu/programu. Etap wdrażania następuje po etapie programowania.

Wkład prywatny Ostatecznego Odbiorcy [Beneficjenta] – są to środki Ostatecznego Odbiorcy [Beneficjenta] uwzględnione w budżecie Projektu, których wysokości nie uwzględnia się przy obliczaniu wysokości dofinansowania.

Wniosek – wniosek o dofinansowanie Projektu przygotowany przez Ostatecznego Odbiorcę [Beneficjenta]. Standardowy formularz składany przez projektodawcę w celu uzyskania wsparcia ze środków pomocowych.

Wniosek o płatność - wniosek kierowany przez Instytucję Zarządzającą do instytucji płatniczej w celu dokonania okresowych płatności na rzecz beneficjentów końcowych. Płatności te umożliwiają zwrot kosztów poniesionych przez projektodawców.

Wnioskodawca - podmiot ubiegający się o wsparcie w ramach Priorytetu 2 ZPORR.

Wskaźniki - miara: celów, jakie mają zostać osiągnięte, zaangażowanych zasobów, uzyskanych produktów, efektów oraz innych zmiennych (np. ekonomicznych, społecznych, dotyczących ochrony środowiska).

Wskaźniki oddziaływania - wskaźniki odnoszące się do konsekwencji danego programu wykraczających poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów.

Wspólnota Europejska (WE) - wspólnota, której celem jest stworzenie wspólnego rynku oraz unii gospodarczo-walutowej, a także dzięki wdrożeniu wspólnej polityki i działań, wspieranie w całym ugrupowaniu harmonijnego i zrównoważonego rozwoju działalności gospodarczej, wysokiego poziomu zatrudnienia i ochrony socjalnej, równości praw kobiet i mężczyzn, zrównoważonego i nieinflacyjnego wzrostu, wysokiego stopnia konkurencyjności i spójności gospodarczej, wysokiego poziomu ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, podnoszenie standardu i jakości życia, gospodarczej i społecznej spójności oraz solidarności między państwami członkowskimi. Działania Wspólnoty są regulowane wspólnymi politykami, do których należą: wspólna polityka rolna, wspólna polityka handlowa, wspólna polityka transportowa i polityka ochrony środowiska, polityka regionalna i strukturalna WE, unia gospodarczo-walutowa, wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa.

Współfinansowanie ze źródeł krajowych - środki pochodzące z budżetu państwa, Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, budżetów jednostek samorządu terytorialnego i środków Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, które w zależności od Działania, zapewniają współfinansowanie realizacji projektów. Wkład krajowy przewiduje również udział środków prywatnych.

Wydatki kwalifikowane ogółem – ogół kosztów, które kwalifikują się do refundacji ze środków Funduszy Strukturalnych, poniesionych w trakcie realizacji Projektu oraz w trakcie wdrażania, zarządzania, monitorowania programów, w ramach których powyższy projekt jest realizowany.

Zamówienia publiczne - opłacane przez zamawiającego usługi, dostawy lub roboty budowlane wykonywane przez dostawców lub wykonawców.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) – jeden z siedmiu programów operacyjnych, które służą do realizacji Narodowego Planu Rozwoju, Podstaw Wsparcia Wspólnoty na lata 2004 – 2006. Program ten rozwija cele NPR, określając priorytety, kierunki i wysokość środków przeznaczonych na realizację polityki regionalnej państwa, które będą uruchamiane z udziałem funduszy strukturalnych w pierwszym okresie członkostwa Polski w Unii Europejskiej.